MATBUAT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
NEŞRİYATINDAN

Halk Kitapları 1

SUNA ile ÇOBAN HİKÂYESİ

YAZAN
BESİM ATALAY
KÜTAHYA MEBUSU

1939
ANKARA

40.–

MATBUAT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
NEŞRİYATINDAN

Halk Kitapları I.

SUNA İLE ÇOBAN HİKÂYESİ

YAZAN
BESİM ATALAY
KÜTAHYA MEBUSU

1939
ANKARA

ÖNSÖZ

Matbuat Umum Müdürlüğü, halkımızın okuma ihtiyacını karşılamak için muharrirler arasında bir halk romanı müsabakası açmış ve iştirak edenlerden bir kısmının kitaplarını kabul etmişti. Besim Atalayın " Suna ile Çoban Hikâyesi „ adlı kitabı bu serinin ilk sayısıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Anadoluda (İçil) adında bir vilâyet vardır; doğudan batıya doğru şerit gibi uzanıp giden bu bölge, sırtını (Boğa dağları) nın karlı yamaçlarına dayamış; Akdenizi mavi kilim gibi dizlerine çekmiş; binbir çiçekle işlemeli yeşil bir örtüyü bağrına basmış; çekingen, içli, unutulmuş bir köylü kızına benzer.

Orta Anadolunun düz ovalarından silinen dağlar burada toplanmış; dereler buraya akmış; Akdenizin suları altında kalan yerlerden çekilip gelen güzellikler hep İçile sığınmış gibi..

Yaratıldığı gündenberi (Türk İli) bulunan bu yerler, her zaman koç yiğitler otağı, koçaklar durağı olmuş. Değil başka yabancılar, (Osman Oğulları) bile bu diyara uzun zaman ayak basamamışlar, girememişler.. «Ben şu gördüğün kuru şipitle, acı soğana kul olduktan sonra paşanıza değil, padişahınıza dahi kul olmam.» diyen arslanlar hep buradan çıkmıştır. [*]

İçil halkı hırsızlık bilmez; hilecilik bilmez; soysuzluk işidilmemiştir. Hele adam öldürmek, en kötü alçaklık sayılır; yalnız namusları, yurtları, onurları için ölmekten, öldürmekten, çekinmezler,

Damarlarında akan kan, Türk kanıdır; yüreklerinden doğan arzular katıksızdır; durudur. Kafalarında dolaşan düşünceler hep hayırlıdır; iyiliktir. Ağızlarından çıkan sözler doğrudur; yerindedir; az söylerler, çok dinlerler, az dinlenirler, çok çalışırlar.

---

[*] Karaman Oğlu bu sözleri - Fatihin başbuğlarından - Gedik Ahmet paşanın gönderdiği elçiye söylemiştir.

Burada dağlar güzel, dereler güzel, sular güzel, hava güzel, halk güzel; nereye bakarsan güzel, neyi görsen güzel, her yer güzel, her şey güzeldir.

Akan ırmaklar peruze gibi gök renktedir; sanki gökten mavi bir şerit inmiş de - ormanlı dağların, çimenli derelerin arasına, yeşil ovaların göğsüne - kıvrımlar yaparak uzanıvermiş.

Toprağın üzeri bir bahçe gibi türlü türlü, renk renk çiçeklerle doludur. Bir çiçek sergisi bukadar çeşitli, bu denli sevimli olmaz sanırım.

Buralarda her zaman esen ılık bir bahar yelidir; kuzayını (Boğa dağları) deli poyrazlara kapatmış; güneyi serin deniz rüzgârlarına açık...

Dağları zeytin, meşe, çam, gürgen, göknar, palamut; ovaları nar, portakal, limon, turunç, fıstık, hurma ağaçlarile örtülü...

Üzümler kendi kendine biter, büyür; olgunlaşır; keçi boynuzlarını tilkiler yer.

Ağaçsız bir tepe, çayırsız bir düzlük yoktur; hele yaylaları insanın ömrünü artıracak güzellikte, her derdi unutturacak değerdedir.

Yayla zamanı buralarda aşk, sevgi coşar; dalgalanır; el ile tutulacak kadar insanı sarar; esen yelinde öyle bir tatlılık vardır ki insan, damarlarında ılık bir sevdanın dolaştığını duyar; içten derin bir sevinç doğar; vücut bir ipek demeti gibi yeynilir; bilmem nur mu olur? Havaya mı karışır? Benlik kalkar; insan her şey olur...

İçilde, Barçın, Bardat, Balkusan, Gökbelen gibi birçok güzel yaylalar bulunur. Her yaylanın bir türküsü vardır. Onu kızlar bir ağızdan söylerler; yalnız kızlar mı? Gecelerin ıssız demlerinde, sık karanlık ormanlarında derinliklerinden peri kızlarının da bu türküleri söyledikleri işidilir.

Aydınlık gecelerde çamlar arasından kulağa baygın uğultular gelir; derelerin kuytu bucaklarından engin iniltiler duyulur; her ses kulağa sevgi fısıldar ; her esin sevda aşılar , her şey insanı yükseklere doğru alır götürür .

***

Kızlar elele vererek (Barçın) türküsünü söylemeğe başlayınca herkes bunları dinlemeğe koyulur; her yer kulak kesilir, her canlı durur; ırmağın çağlayışı, rüzgârın gürültüsü bile işidilmez. Ormandan gelen uğultular dahi gelmez olur; ne varsa susar: ortalığı ancak kızların türküleri çınlatır; bir dakika için boşalan, sessizlenen kırları, yamaçları, dağları kızların çığlıkları doldurur; dört bucak bu temiz yüreklerden kopan seslerle çalkanır ; yankılanır .

Barçın Türküsü

Gecenin koynundan tanla uyanır
Sünbülü, lâlesi, gülü Barçının. (*)
Her taraf kokuya, renge boyanır
Estikçe o serin yeli Barçının.

§

(*) Barçın , eski Türkçemizde ipek kumaşı demektir .
(Divanı Lugat)

Bakın şu dağlara ne hoş görünür;
Her dakka başka bir renge bürünür.
Beyaz bulutlardan tüller örünür.
Çiçektir beleni, beli Barçının.

§

Âşıklar yaylası, aşkın kucağı,
Yiğitler durağı, erler ocağı,
Ceylânlar uğrağı her bir bucağ,
Bülbüldür şakıyan dili Barçının.

§

Cennettir Barçının dağı, ovası;
Canlara can katar suyu, havası;
Köy değil, sanki bir sevgi yuvası.
Eşi yok güzeller ili Barçının.

§

Bir yanda nerkisten altın tulgalar;
Bir yandan sarmıştır yeşil boğalar;
Bir yanda eteğin öper dalgalar.
Sanırsın Akdeniz gölü Barçının

İKİNCİ BÖLÜM

Barçın yaylasının eteğinde (Sazak adında göz çekici, can tazeleyici, zengin bir köy vardır; bundan elli altmış yıl önce (Molla Veli) adında birisi gelip bu köye yerleşmiş: Molla Velinin nereli olduğunu kimse bilmezdi; ana kucağından çok küçük iken ayrıldığı için kendisi de, kendinin kim olduğunu, nereli idiğini pek iyice bilmezdi

Çocukluğunda, buna dayısı mı ? Amıcası mı ? Ya da gezginci bir yerdeşimi? Birisi yanına almış; karınca duaları, kâbe ilâhileri, Uğru Abbas hikâyeleri, yıldıznameler, kekik yağları, hacı kokuları sattırmış. Küçük Veli böylelikle bir çok köyler, kasabalar dolaşmış..

Askerlik çağı yaklaşınca bir medreseye kapağı atmış; sırtı üstü yatmış.

O günün beherinde - ister okusun, ister okumasın - bir delikanlı medreseye girer, talebe yazılırsa hiç bir zaman askerliğe çağırılmazmış; bununçün medreseler dolup, taşımış, on odalı bir medresede, yüz, yüz elli talebe yazılı imiş. Talebelerin adları defterde, kendileri çarşıda, pazarda, dağda, bayırda başka işlerle uğraşırlarmış.

Böylelikle bilgi sönmüş, gerilik, yobazlık alabildiğine alevlenmiş; bu yüzden Türk soyu çok zararlar görmüş.

Medresede (Molla Veli) diye tanınan bizim gezginci, yine eski alış verişine devam eder, yalnız yılda bir iki ay medresede bulunur; medresenin sahibi olan adama armağan verir; arapça bir kaç ders alır. Böylece on sene geçer; adam akıllı

bir şey okuyamaz. Sözde on yıl uğraştığı arapçayı bile doğru dürüst öğrenemez.

Bu işte yaya kalan Molla Veli para işinde daha becerikli çıkar, kemerine bir kaç yüz sarı altın sıralayı [illegible] k evlenmiye karar verir. Ya amak için bir yağlıkuyruk, yutmak için bir lüp aramıya koyulur.

Bu dilekle Anadoluyu dolaşmağa başlar. Az gezer, uz gezer, dere, tepe düz gezer. Barçına gelir, Sazağı görünce çok beyenir. Köyde sürü sürü davarları, subasar tarlaları bulunan zengin, yaşlı bir adam varmış, bir kızıyle bir oğlundan başka kimsesi bulunmıyan bu saf adamın çarçabuk gözüne girer, kurnaz Molla ne yapmış, ne etmiş, bilmem; kendini sevdirir, kızını alıp güveğisi olur.

Arası çok geçmeden kayın babası ölür, Molla Veli bütün malların üzerine çullanır, Satılmış adında on sekiz yaşlarında bir kayını varmış, ufak bir şey vererek onu evden uzaklaştırır. Aç gözlü Molla kendi başına kalır, her şeyi eline alır.

Molla Veli, yavaş yavaş köyün hem imamı, hem akıl hocası, hem hekimi, hem üfürükcüsü, hem de para babası olur.

Başı ağrıyan ona gelir. dişi sızlıyan ona koşar, paraya sıkılan ona baş vururmuş. O, hastanın başını elleri arasına alır, esneyerek bir şeyler okur, mırıldanır, yüzüne, gözüne üfürür, nefes ederdi. Hasta ne verirse çevirmez; kabullenir; bal, buğday, arpa, tavuk, yumurta, deri, yün gibi şeyleri de alır; para verirlerse daha çok okur: "gümüş keser,, diye uydurduğu bir sözü sık sık tekrarlar, hatırlı, zengin olanlara yalnız üfürük yapmakla kalmaz, muska da yazıverirdi.

Böylelikle Molla Velinin adı etraftaki köylere, kasabalara kadar yayılır.

. Bu şeytan adam bir kaç budalayı kandırır; onları halk arasına salıverir; Mollanın nefesinin keskin, üfürüğünün koygun

olduğunu bu herifler şurada burada söylemeğe başlarlar; bir ağızdan çıkan bin ağıza yayılırmış; pek çabuk adı her yerde duyulur; ünü her tarafa dağılır.

Molla tuzağını böylece kurar; artık tuzağa düşmiyen kalmaz. Her şeye karışır, gönül işlerine, sevgi işlerine de burnunu sokar, anlatıldığına göre Molla Veli kuru deriyi yürütürmüş (!?) istediği kimseye büyü yaparak ayağına kadar getirirmiş. (!?)

Mollanın marifetleri bu kadarla bitmezmiş, kızdığı bir adamın sidikliğini bağlıyarak çatlatırmış. (! ?..) Molla hakkında yalan yanlış bir çok saçmalar söylenir durur; daha doğrusu, salıverdiği adamlarına böyle söylettirir.

Onunçün herkes Molladan korkar, çekinir, böylelikle oralarda Molla yıkılmaz bir varlık olur ; halkın başına belâ kesilir.

Molla yalnız sağ olanlardan değil, ölülerden bile para sızdırır. Bir evde bir ölü oldu mu hemen karakuzgun gibi, cübbesini şişirerek oraya koşar. "Ölüye devir yapacağım; hatim indireceğim; bilmem ne edeceğim,, diye bir çok paralar çeker.

Ölü daha ortada iken dul kalan karısının, öksüz düşen çocuklarının göz yaşları arasında o, (İskat, Kefaret) adıyle bir şeyler koparmağa çalışır.

Ölü para bırakmamış ise, sığır, sıpa. buğday, arpa, bal, pekmez ne bulursa "git geri,, demezmiş. Hiç bir şey yoksa boyunduruk kayışını bile alır giderdi.

Molla Veli ölüden, diriden, hastadan, sağdan ala ala bir çok paralar toparlamış; bunları işletmek, üretmek yollarını düşünmüş; en kolay yolu faizcilikte bulmuş. Kara kaplıda faiz haram olduğu için ona da bir kulp takmıştı.

Bir adama bir yıl için yüz kuruş üzerinden bir senet yazar; faizi olan iki yüz kuruşu - kara kaplı kitaba uydurabil-

mek için - bakınız ne yaparmış. Elinde her zaman taşıdığı doksan dokuzluk gümüş başlıklı mercan tespihini para verdiği adama iki yüz kuruşa satar, o da tesbihi bu fiyata alır kabullenir, sonra da Mollaya o tesbihi geri bağışlarmış; bu yolda Allahı da aldatmış gibi olurmuş.

Mollanın bütün düşüncesi para idi. Para toplamak onun için bir hastalıktı, Molla namaz kılıyorsa para için kılıyordu; Molla oruç tutuyorsa para için tutuyordu. Sakalını para için uzatırdı; sarığını para için büyütürdü; dini imanı, para idi.

Hiç olmazsa topladığı paralardan evine, kendine, çoluğuna, çocuğuna harcansa ya. Onu da yapmazdı. Bu zenginliğinden ne kendisi, ne de başkası faydalanırdı..

* * *

Molla evinde çok titizdi; sırasına göre karısını patır kütür döverdi. Evdekiler kendisinden tiril tiril titrerlerdi. Onlara bir gün bile güler yüz göstermedi. Yaşı ilerledikçe huysuzluğu tamahı ona göre artmış; artık Molla, çekilmez bir belâ haline gelmişti.

Evde yenen ekmeğin lokmasına kadar dikkat eder, en ufak şeyleri de arar, sorardı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Molla Velinin yedi çocuğu olmuş, ancak ikisi yaşıyordu. Ölen çocuklarından biri karın ağrısından gitmiş; biri ağaçtan düşmüş, ayağı kırılarak kankıran olup ölmüş, birini sıtma alıp götürmüş; her biri bakımsızlık yüzünden çekilip gitmiş.

Molla bu çocukları doktora göstereceği yerde üfürüklerle, muskalarla kurtarmak istemiş. Böylelikle beş tanesini kaybetmiş. Kala kala bir oğlu ile bir kızı kalmış.

Oğlunu yedi yaşına girince hâfızlığa başlatır. Dokuz yaşında hâfızlığını bitirtecek: hâfızlık duasını yapacaktı.

Yavrucağızı havasız, ışıksız bir odaya kapatarak, akşama kadar diz üstü durmadan sallanmıya, bir şeyler ezberletmiye zorlardı. Zavallı çocuk bu güç işi başaramaz, Molla kızar, bir keçe parçası gibi çocuğu kulağından tutup yerlere çarpar, eline geçen değnek, maşa, oklava gibi şeylerle bayıltasıya değin döverdi.

Bir gün yine çocuk dersini iyi ezberliyememiş. Mollanın belinde okkalık eski bir divit varmış, kaldırınca mini mini kuzunun başına indirmiş. Çocuk birden bire sersemliyerek yere yıkılmış, gözleri dönmüş, ağzından köpük, burnundan kan gelmeğe başlamış. Molladan korktukları için kimse yaklaşamamış. Zalim baba çocuğu bu halde bırakarak köy odasına yıkılıp gitmiş. Zavallı anneciği ancak Molla evden çekilip gittikten sonra ciğerparesinin yardımına koşabilmiş. Kanlar içinde, köpükler içinde baygın bir halde yatan çocuğu iyiletmeğe çalışmış; çalışmış amma divit çocuğun beynini incitmiş, bozuk

saat gibi bir daha kafası işlememiş, artık çocuk yarı sersem bir halde sürüklenir, dururmuş.

* * *

Molla Velinin yaşıyan çocuklarından birisi (Suna) adında bir kızdı. Suna dikenler arasında bitmiş bir gül gibi idi. Hem huyu hem tüyü gözeldi. Herkes bu kızı beyenirdi, imrenirdi.

Bir gün şehirden Molla Velinin evine kadınlı, erkekli bir çok konuklar gelir; bu eve şimdiye değin böyle konukların geldiği yoktu. Gelen olsa bile yatırılmaz, yemek verilmezdi, bu gelenler başka türlü konuktu. Sunaya - Şehrin nakşî tekkesi post neşini (50) yaşındaki (Esseyit Şeyh kerimi hayrani) adındaki adam için - nişan takmağa, şerbet içmeğe gelmişlerdi.

Molla Veli çoktan söz vermişti; çünkü şeyh zengindi; "kızın gönlü var mı, yok mu,, diye aranırmıydı? İçeriye çenberle yüzük gönderilince, Suna işi öğrendi; gökler başına yıkılmış gibi oldu. Yerler yarılsa atlayıp girecek, denizler ayağına gelse dalıp gidecekti.

Birdenbire anasına dönerek bağıra bağıra "anne ben evlenmiyeceğim, üstüme düşerseniz kendimi kuyuya atarım.,, dedi; durakladı, gözlerinden dolu tanesi gibi yaşlar dökülmeğe başladı. Gürültüyü işiden babası içeriye koştu. Kızın fikrini anlayınca, bir kuduz gibi gözleri çanağından çıktı; ağzı köpürdü, eline eski bir ocak maşası geçiverdi; aldı ele, girdi yola, gül ile vurulmıya bile dayanmıyan yavruyu bayıltasıya kadar dövdü. Sunanın pembe teni kap kara kesilmişti. Annesi Mollanın eline ayağına düşmüş, yalvarmış, yakarmış, arada bir kaç maşa da o yemiş, fayda etmemişti. Cellât herif yoruluncaya değin dövmüş, dövmüş maşayı atmış, tekme ile ezmeğe başlamış, çocuk bir paçavra eskisine dönmüştü.

Ne sesi çıkıyor, ne de kımıldanıyordu. En sonra uzun, sarı saçlarından tutarak sürükledi, yüklüğe tıkadı; kapağını kapatarak cehennem olup gitti.

Molla yıkılıp gittikten sonra annesi kızcağızı yüklükten yarı canlı bir halde çıkardı, yüzüne gül suyu serpti, vücudunu oğuşturdu, neden sonra çocuk kendine gelmeğe başladı. Suna pek perişandı, acınacak, ağlanacak bir halde idi. İpek saçları dağılmış, nârin vücudu mosmor olmuştu. Dudaklarından kesik, dermansız bir soluk çıkıyor, arasıra içten, derin iniltiler geliyordu. Zavallı yavru yatağa düşmüştü..

Bu hal karşısında dertli anneciği deli gibi oldu, başı döndü, gözü karardı; sevgili Sunasının üzerine bir kilim gibi yığılıverdi. Bir müddet baygın bir halde göğüs göğüse kaldılar. Dışarıdaki bir gürültü kadıncağızı ayılttı. Kızın da gözleri açılmıştı. Yeniden birbirlerine sarıldılar, ana kız baş başa vererek ağlaştılar, ağlaştılar.

Kız ayağa kalkamıyor, her yanı sızlıyordu. El tutacak yeri kalmamıştı. Annesi, " kızım bu davadan vaz geç, söz ver, seni bu adama verelim, baban "peki,, demiş. Bu cellât herif merhamet nedir bilmez; beni de, seni de ezer, öldürür. Ben bu belâyı otuz yıldır çekerim. Hele bundan sonra ağzımızın tadı büsbütün kaçacak.. Gel sözümü kırma. Beni dinle;.,, deyince kız yavaşça yeşil gözlerini açtı, umutsuz, bitkin bir halde ağzından şu sözler döküldü. "Anne ölürüm varmam.,,

Aradan günler geçti; Suna hâlâ yatakta idi. Yaralar kabarmış, bir çok yerlerinden sarı sarı sular sızıyordu. Bir yandan da babası olacak yobaz Sunadan hâlâ "peki,, demesini bekliyordu. Onu yine sıkıştıracak, yine hırpalıyacaktı. Herifin kanlı, kızıl gözlerinde okunan bu idi.

Molla ile hiç sevişmiyen kızın dayısı Satılmış bunu işitti: " Bir daha çocuğu döverse gidip şehirde adliyecilere haber

vereceğim, artık yaptıkları yeter,, diye haber gönderdi. Molla korktu, sopa işini bıraktı; bıraktı ya, bu kez dili bir engerek kadar uzadı. Her zaman bu zavallıları yılan gibi sokar, ateş gibi yakar oldu.

Sunanın vücudündeki yaralar yavaş yavaş kapanıyordu. Kapanıyordu amma kız yemekten içmekten kesilmişti. Günden güne eriyor; soluyor, tükeniyordu. Sunadan her kes umudunu kesmişti. Herkes ona acıyor, babasına küfürler ediyordu.

Molla Veli kızına büyü yapmışlar (!?) sanarak üfürükçülüğe koyuldu, büyüyü bozmak (!?) için çeşit çeşit dualar okur, kucak kucak muskalar yazardı. Bu muskaların kimini öd ağacıyle birlikte evde yakar tütsü yapardı. Kimini suya karıştırıp kıza içirir, kimini de dört yol ağzına gizlice gömdürürdü.

Bunlar yetmedi, kurşun döktürmek için bir kocakarı çağırdı, yıldızını gütmek için (yıldızname) ye baktı, kırk kuyudan kırk damla su getirtip kırk bin esmâ çekerek suya üfledi, zorla onu da içirdi. Şüphesiz bu saçmaların hiç biri fayda etmedi, kız günden güne sönüyor, büyük bir hızla ölüme doğru koşuyordu.

Satılmış Çavuş duramadı; Mollanın evine gelip kızı gördü. Büyük savaşta askerlik yapmış; dünyayı, konyayı anlamış olan bu akıllı adam; temiz yürekli, yiğit bir köylü idi. Sunanın yatağı etrafında bütün,konu komşu, hısım akraba toplanmıştı. Satılmış çavuşla Molla Veli arasında şöyle bir konuşma oldu.

Satılmış çavuş - Molla efendi; bu çocuk için gidip şehirden bir hekim getirsem fena olmaz sanırım, ne dersiniz?

Molla Veli - Hekim de kim oluyor? Ben onun için (40) bin esma çektim; (10) bin azimet okudum, vefkını yaptım, yıldızını güttüm, kurşun döktürdüm, muskalar yazdım, ne yapılmak gerekse yaptım, artık yapılacak bir şey yoktur. Benim

iyi edemediğim bir hastayı senin didon doktorların mı iyi edecek? Anlaşıldı, çocuk cinne çarpılmış, şeytan şerrine uğramış.. Bunun da kaderi böyle imiş..

Satılmış - Hocam sen görmedin, bilmezsin. Yıllardır bu köyde kapandın; kaldın; dünya değişti, iş senin anladığın gibi değil.. İnsan kuş oldu göklerde uçuyor, balık oldu denizlerin dibinde geziyor. Dere tepe düz oldu. Geceler gündüz oldu. Sen hâlâ gözlerini kapatmış, karanlıklarda bocalayıp duruyorsun.

Ben Çanakkalede büyük başbuğ (Mustafa Kemal) Paşanın kumandasında harp ettim, çok kere düşmanla süngü süngüye gelirdik. Bir gün göğsümden bir yara aldım; herkes bana "ölür,, diyordu. Bir ay hastahanede kaldım, bir şey olmamış gibi iyi olup çıktım. Hemen taburuma koştum; yine savaşa atıldım. İkinci bir yara daha aldım, doktorlar - ayakta - onu da sağalttılar. Tekrar taburuma koşmak istedim doktorlar "senin için bir az dinlenmek gerek, silâhsıza çıkaralım,, dediler. Kim durur? kim dinler? o büyük kumandanın emri altında askerlik etmek ne zevkli bir şey. Yüzünü görene yenilmez bir yiğitlik gelir; sesini işiden ateş olup düşman üzerine atılır.. Onu kumanda başında görmeli. Gözlerinde sönmez şimşekler çakar, en korkunç bir anda yılmaz bir arslan gibi direlir, onu ne top sarsar, ne gülle yıkar, uzakları görür, düşmanın zayıf yerlerini bilir.. O, başlı başına bir ordudur; bir utku, bir umut kaynağıdır.

Düşmanın denize döküldüğü gün üçüncü olarak bir yara daha aldım; o da geçti. Doktorlar olmasaydı, ben daha ilk yaradan ölür giderdim. Hastahanede yattığım sıralarda neler gördüm neler.. Doktorlar adamın kursağını çıkarıyorlar da, bir dağarcık gibi yamıyorlar, dikiyorlar; yine yerine koyuyorlar..

Annesi nasıl çocuğuna süt verirse öylece, bir adam, kansız

düşen başka bir adama kan veriyor. En umutsuz hastalar doktorların elinde canlanıyor, diriliyor. Hem atalardan kalma bir söz vardır "hekimsiz hâkimsiz yerde oturulmaz,, demişler; bu söz boşa söylenmemiştir.

Molla Efendi Bir kere düşün senin tam yedi çocuğun oldu, bugün ancak ikisi yaşıyor. Kimi karın ağrısından, kimi baş dönmesinden gitti, kiminin ayağı kırıldı kankıran oldu; öldü, kiminin vücudunu çıbanlar delik deşik etti.. Soğuk aldı, sıcak çaldı, herbiri sudan bir dertle gitti.

Sen bunları üfürükle kurtarmak istedin; yele verdin!.. Böyle yapacağına doktora gösterseydin bugün hemen hepsi de yaşardı. Zamanımızda karın ağrısından, sıtmadan, baş dönmesinden ölmek ayıptır.

Bugün bunlar hastalık bile sayılmaz. Bak! ben Balkan savaşından döndükten sonra evlendim. Altı çoğum var, hepsi de turp gibi. Akşama kadar topaç gibi koşarlar; ne hastalık var, ne de sıtma.. Askerlikte (Sağlığı koruma) dersi diye bir ders vardır; ben bu dersi iyi okudum, Sağlığın nasıl korunacağını öğrendim. Öğrendiklerimi burada birer birer yerine getiririm; onunçün hastalık bizim evin yanından bile geçmez.

Yazıktır şu gence, günahtır şu biricik yavruya. Bu da senin inadına kurban gitmesin. Parasını ben vereceğim, gidip şehirden bir doktor getireyim. Artık muska, büyü, üfürük devri geçmiştir!..

Molla Veli — Sus bire dinsiz, bire imansız; yıkıl git benim evimden. Mendebur herif; bir daha böyle küfürbazlık eylersen (Kahhar) ismini çeker, seni kahrederim. Çık evimden, bu eve doktor giremez ! . .

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Arası çok geçmeden Molla Veliye inme indi, yatalak oldu. Sağ tarafı tutmıyor, etrafına bel bel bakınıp duruyordu; bu hastalık Mollaya kendi pis boğazlığı yüzünden gelmişti.

Komşu köylerden birinde zengince bir adam ölür; Molla bunu işitir işitmez, atına atlayıp o köyü boylar; ölünün devrini sürer; iskat, kefaret parası gibi şeyleri kıvırır, üste bir de kuzu dolması yuvarlar. Kesesiyle kursağını böylece şişiren Molla, bir kaç arkadaşıyle köyüne dönmek üzere yola çıkar, tam yarı yolda nasılsa at ürkerek Mollayı yere vurur. Büyük gövde, dolu mide ile bir manda gibi yere serilen Molla bir daha kalkamadı; yatış o yatış oldu.

***

Evin iki odasında iki yatak serilmişti; birinde Suna, birinde babası yatıyordu, Sunanın anneciği bu iki yatak arasında mekik dokuyordu. Kadıncağız şaşırmıştı. Kardeşi Satılmış çavuş da olmasaydı deli olacaktı. Satılmış çavuş hergün uğrar; elden gelen yardımı esirgemezdi. O, Molladan ziyade Sunayı düşünüyordu, Molla geberesinin biriydi. Suna açılmamış bir konca idi. O yaşamalıydı. Dünyasına doymadan ölüm döşeğine düşürülmüştü. Hali yürekler acısıydı.

Bu temiz kalpli, sağlam düşünceli adam bir gün düşündü, taşındı; yavrucuk ne olacaktı? Hastalığı nedir? Görünürde bir derdi yoktu, ne akarı vardı, ne kokarı.. Bir yerinin ağrıdığı, bir tarafının sancıdığı görülmiyordu. Dayak yaraları kapanmış, morartılar belirsiz olmuştu; olmuştu ya; çocuk

bir türlü ayağa kalkamiyordu ; çok dermansızdı .

Ara sıra derin iniltilerden , baygın âhlardan başka ağzından bir şey çıkmıyordu . Anlaşıldı; dert içerde , hastalık gönülde idi . Kız kocaya varmak istememişti. Evlenecek çağdaki bir kızın böyle yapması boş bir iş değildi .

Satılmış, kız kardeşini yalnızca bir odaya çekti , şöyle söyledi : " Apla ! sana kızın gerekse onu söylet, ben onun gizli bir derdi olduğunu seziyorum . Bu hastalık bildiğimiz, gördüğümüz hastalıklara hiç benzemiyor . Bunda bir gönül işi var. Ne yap, yap bunu anla! çaresini ona göre düşünelim. ,,

Bu sözler kadının kafasına "tan,, dedi, aklı yattı; düşündü gitti ; öyle ya ; Sunayı Nakşı Şeyhî istediği zaman " ölürüm, varmam ,, demişti. Ne için böyle söylesin ? . Bir başa , bir tarak lâzım değil mi ? Demek ki Suna o yaşlı adama varmak istemiyordu. Her halde gönül verdiği bir delikanlı vardı . Bu kimdi ? Kim olabilirdi ?

İçten gelen ahlar , yürekten kopan iniltiler boş değildi . O gizli bir ateşle yanıyordu. Uykuları bir sayıklamadan başka neye benzerdi ? O, birinin adını söylüyor gibiydi . .

Yavaş yavaş kızının yastığına yanaştı . Onun dağınık, bir ipek kelebi gibi serpilmiş olan saçlarını okşadı . Yeşil gözlerini öptü ; solgun yanaklarını kokladı . " Yavrum ben senin derdini anlıyorum, saklama, kuzum saklama ; derdini saklıyan derman bulamazmış.. Böyle ağlıya ağlıya kuruyacaksın; eriye eriye tükeneceksin. Havada parlayıp sönen yıldızlar gibi sönüp gideceksin. .

Gözlerinde tüten duman nereden geldi? İçini yakan sevgi ateşi ne yönden sardı? başını döndüren aşk yeli ne yandan esti? Söyle gözümün nuru, gönlümün feri!

Kişinin annesinden daha yakın kimi vardır? Bu gibi şeyler annelere söylenmez de kimlere söylenir?

Söyle kızım, gözlerin hangi genç güneşin ışığıyle kamaştı ? gönlün hangi sevgilinin ateşiyle dolup, taşdı ? .

Sıkılma biricik yavrum ; sevgi nedir ; ben de bilirim, yüreğin bana bir gül gibi açılsın, ben onun bülbülünü bulmağa çalışırım. (Gel derdini söyle derman olayım, Sunam senin için kurban olayım.) deyip kesti. Birden bire kızın solgun çehresine kan geldi ; sönük gözleri parladı . Kafasında şimşekler çakıyordu, yüreğinin çarpıntısı işitilecek kadar hızlandı. Dudakları bir şeyler söyliyecek gibi kımıldandı .

Sanki büyük bir söz, hokka gibi ufak ağzından çıkamıyordu, boğazında kaldı, tıkandı , bayıldı .

Annesi şaşırmıştı. Şaşkınlık geçtikten sonra koştu gül sirkesi getirdi . Kızının yüzüne, gözüne serpti, boyun damarlarını oğuşturdu. Neden sonra çocuk yavaş yavaş kendine geldi ; gözlerini açtı. Annesi sevindi, « kızım ne oldun ? Neye uğradın ? . Bir şey mi istersin, anlıyorum ; dilinin altında , söylemek istediğin dilekler var , üzülme , sıkılma söyle de gün geçmeden çaresine bakalım . » dedi. Suna kendini topladı, ilk olarak arkayastığı istedi. Yatağa oturdu , elini şakağına dayayarak şu koşmayı utana, sıkıla yavaş yavaş mırıldanmağa başladı .

Koşma

Anne ben nideyim; içten vuruldum;
Onunçün durmadan yanar ağlarım.
Kimseye açılmam, sende umudum.
Aşkile yüreğim kanar ağlarım.

§

Aklımı başımdan aldı bir çoban.
Başımı dertlere saldı bir çoban.
Gizlice gönlümü çaldı bir çoban.
Her zaman adını anar ağlarım.

deyip kesti .

Annesi bu koşmayı dinledikten sonra « Kızım bu nasıl çoban ? Şu bizim çoban Durmuş olmasın ? » diye sordu . Suna kızardı, bozandı. İşitilir işitilmez bir sesle « evet » dedi.

Annesi durakladı ; daldı gitti . . Biraz sonra « o da seni seviyor mu ? » deyince Suna « bilmem » cevabını verdi . Bu konuşmadan sonra odanın içini derin bir sessizlik aldı . İkisi de koyu koyu düşünüyordu . Sanki, birbirinin yüzlerine bakmaktan çekiniyorlardı . .

BEŞİNCİ BÖLÜM

Ertesi gün sabahtan, Satılmış çavuş yine Sunayı görmiye hal hatır sormıya gelmişti. Kız kardeşinden her şeyi öğrendi; anladı, dinledi; sezişi doğru çıktı. Bir dert anlaşıldıktan sonra yarı yarıya dermanı bulunmuş demektir. Onunçün çok sevindi

Hemen gidip yaylada çobanı bulmalı; onun ne düşündüğünü öğrenmeliydi. Duramadı, atına atlayıp yola çıktı. Hava çok sıcaktı, atı kan ter içerisinde bırakacak kadar sürdü; çobanın bulunduğu yere yaklaştı. Tam öğle vakti idi; çoban davarları sık ağaçlı bir arkaca, eğremiş; kendisi de yaşlı bir ardıç ağacına yaslanarak yanık yanık kaval çalıyordu.

Satılmış çavuş çobanın keyfini bozmak istemedi; durdu. Uzaktan biraz kaval dinledi.

Dağlar, dereler kavalın sesinden inliyordu. Ulu ağaçların deliksiz gölgeleri altında yatan koyunlar geviş bile getirmiyor, koyu koyu kavalı dinliyordu.

Ortalıkta çıt yoktu; her şey susmuş, her yer kulak kesilmişti, yalnız yamaçlar kavalın sesini aldıkları gibi geri veriyorlardı. Bu koygun sesler dalga dalga göklere dek yükseliyor; tatlı tatlı yankulanıyordu.

Çoban yalnız kavalı söyletmiyor, yüce dağları, korkunç uçurumları, esrarlı ormanları da hep birden söyletiyor,

inletiyordu. Çobanın yanık bağrından kopup gelen sesler kavaldan etrafa dağılıyor, yayılıyor, uzaklara kadar gidiyordu.

Sanki o ses her şeyi yakan bir ateş, her şeyi saran bir kuvvetti. Bir aralık çoban şu koşmayı söylemeğe başladı.

Koşma

İnle kaval, inlet kaval her yeri.
Dertliye inlemek, yanmak yaraşır.
Sevişme eldeyse, sevdiktenkeri
Âşıka aldanmak, kanmak yaraşır.

§

Kaptırma yelkeni sevgi yeline
Kaygudan başka şey geçmez eline.
Batma bir kez -yoksa- aşkın gölüne
Battıkça kurtuldum sanmak yaraşır.

deyip kesti . .

Gözlerini göğe dikti ; bir şeyler arıyor gibi idi ; sanki ona sevgilisinden uçan kuşlar haber getirecekti. Dalgın dalgın bakındı ; bakındı ; yorularak başını önüne eğdi ; ağlamıya başladı. Çobanda bir başkalık vardı. O, eski çoban değildi. « Aşk odu evvel düşer maşuka andan âşıka» dedikleri

gibi çoban Sunadan daha önce yanmışa, tutuşmuşa benziyordu .

Satılmış çavuş ; üzeri kadife gibi yeşil yosunlarla örtülü bir kayaya yaslanmış olan çobanın rahatını bozmak istemedi, bir parça daha beklemeği uygun buldu. Tam bu sırada gökten bir sürü turnanın katarlanarak geçtiği görüldü . Çoban aldı eline sazı bakalım ne söyledi ?

Aldı Çoban

Turnalar süzülmüş bir katar gibi
Oynaşa, ötüşe uçup gidiyor.
Onlar da küskün mü nazlı yâr gibi
Bir selâm vermeden göçüp gidiyor.

§

Turnalar geçiniz yâr illerinden
Sorarsa söyleyin çoban sağ, esen
Tutmak istedikçe hayalini ben
(5) Güre ceylan gibi kaçıp gidiyor

deyip kesti .

Satılmış çavuş , çobanın da yanmakta, inlemekte olduğunu gördü . Artık duramadı, çalıların arasından çobana doğru ilerlemiye başladı .

Çobanın hâli pek perişandı, siğim siğim gözlerinden yaş - lar dökülüyordu, Satılmışı görünce bu halinden sıkıldı. O güne kadar çobanın ağladığını, sızladığını gören yoktu. Değil

ağlaması, hiç bir zaman yüzünde ufak bir kaygu çizgisi bile görülmemişti. O, bu coşkun yeşilliklerin çılgın bir bülbülü idi. Her zaman gülerdi; her zaman keyifli idi . .

Çoban bir yandan gözlerini silmeğe, bir yandan da toparlanmıya çalışıyordu. Halinde bir telâş vardı. Satılmış birdenbire yaklaşmak istemedi, ona toplanması için vakitbıraktı.

Selâmlaştıktan sonra Satılmış çavuş söze başladı : « Oğlum ben bugün sende başka bir hal görüyorum . Ne oldun ? Neye uğradın . Söyle çocuğum » dedi .

Çoban, titrek bir sesle « bir şeyim yok . » cevabını verdi. Satılmış yine « saklama oğlum, ben günler görmüşüm, yıllar yaşamışım ; bir adamın halini karşıdan anlarım ; sende bir değ şiklik var. Yüreğimi bilirsin ; her kese iyilik yapmak isterim , sen benim evlâdımsın, çekinme . . senin içini kemiren bir kurt, yüreğini burkan bir dert var . Bak benzin solmuş, dudakların morarmış, yalnız ellerinde değil, sesinde bile bir titreklik görülüyor

Demindenberi çaldığın kavalı, çağırdığın türküleri dinledim, sesinde başka bir tatlılık, kavalında doyulmaz bir koygunluk var . Gözlerinde esrar okunuyor ; çehrende bir içli âşıkın rengi görülüyor. Başında sevda şimşekleri çakıyor .

Saklama kuzum, sana elimden gelen yardımı yapmıya and içiyorum ; söyle. » Deyince çoban sazı eline aldı, görelim ne söyledi .

Aldı Çoban

Ben içten vuruldum derdimden haber-
Vermesem çare ne, versem çare ne.
Soldu gençliğimin gülleri eğer -
Dermesem çare ne, dersem çare ne.

Kimsem yok öksüzüm, kaldım arada;
Onulmaz dertlere düştüm burada;
Varlığım söndükten sonra murada -
Ermesem çare ne, ersem çare ne.

§

Sundu aşk dolusun bir güzel Suna
Günden güne tasam artar boyuna
Şimdenkeri yârin sıcak koynuna
Girmesem çare ne, girsem çare ne

deyip kesti .

Hemen Satılmış çavuş söze başladı " anladim oğlum sen Sunayı seviyorsun, sana muştularım, o da seni seviyor. Ben sizin ikinizi birleştirmeye çalışacağım, söz veriyorum ; yer yüzünde yapılacak en büyük iyilik iki sevgiliyi birbirine kavuşturmaktır.

Şimdi yapılacak iş, görenek olduğu üzere bir kere kızı babasından istemektir. Şüphesiz vermek istemiyecektir ; sana kızacak, belki de koğacaktır. Sen bunlara aldırma , ona bir kerre bu işi duyurmak gerektir . Ondan ötesini sen bana bırak . .

İşittiniz ; Molla Veli hastadır, inmelidir. Yatıyor, kalkması için umut dahi yoktur. Bu işi ona gidip ben söylemiyeyim ; bilirsin şu huysuz herifi ; hastalandıktan sonra büsbütün huysuzlaştı. Başkasını bu işe karıştırmak ta doğru değil . . Sen Mollaya bir mektup yaz, Sunayı sevdiğini , onunla evlenmek, ev bark kurmak istediğini bildir . Ben götürüp ablama vereyim. O da Mollaya versin. Bakalım ne çıkacak. „ dedi .

Satılmış cebinden bir defter çıkardı, bir kurşun kalemle

çobana uzattı. Çoban elleri titriye titriye bir şeyler yazdı, Satılmış "Ben köyde zarflarım„ diyerek aldı. Akşam yaklaşıyordu ayrıldılar.

Satılmış mektubu kız kardeşine verdi, o da Mollaya yatağının başında okuyuverdi. Birdenbire Molla kızdı, günlerden beri kımıldamıyan vücudu bir yılan gibi kıvranmığa başladı. Molla kalkıp dikilecek gibi oldu. "Vay, benim kızım bir çoban parçasına mı kaldı. Ben onu Şeyh Hayranîye vereceğim, söz verdim.

Evimin ekmek kırıklarıyle büyümüş olan bir nankör, kızıma mı göz dikmiş? Onun gözlerini çıkarırım. Ah şu dertten bir kurtulsam, o çapkına neler ederim görürsünüz. Dillerde destan olur.

Aşağıda kim var? Sığırtmaç mı var? Çırap mı var, bana çağırın, heman şimdi yaylaya gidip o çoban itini bulsun, ona ağılımdan, yayladan defolup gitmesini söylesin. Bir iğne bile almasın. Acın acın dağlarda sürünerek gebersin, kalkarsam onun her bir parça etini bir çalıya asarım. „ diye bağırıyor; gürültüsünden bayağı koca ev sarsılıyordu. Sanki Mollanın tutarığı tutmuştu, kıvrılıyor, büzülüyor.. Ağzı köpüyor; soluklar göğsüne sığmıyordu. Deli gibi bir şey olmuştu. Bereket versin ki ayağı yer tutmıyordu. Kışta kalmış engerek gibi yatağından dışarı çıkamıyordu. Hasta olmasaydı bir halt edecekti.

Mollanın sözlerini gelip çobana söylediler, çobanın beklediği de bu idi, o, kabalar kabası; o, kötüler kötüsü adamdan ne beklenirdi, hemen sazına sarıldı, bakalım ne söyledi?

Aldı Çoban

Hor bakma çobana yanıltır seni
"Kepenek altında er yatar„ derler.
Hayvanca çiğneyip geçme çemeni
Bir yaprak canlara can katar derler.

Tapınma paraya bir abdal gibi;
Güvenme varlığa kuru dal gibi;
"Aç gözlü kimseler onur, mal gibi -
Ne varsa parayla hep satar„ derler.

§

Bütün düşüncesi para, mal, davar.
Bozuktur yüreği ileşler kadar,
"Kötüler, sinsiler, kancık olanlar -
Hem kaçar hem dahi ok atar„ derler.

deyip kesti .

Molla Veli "bir şey götürmesin„ diye haber yollamıştı . Zaten nesi vardı ? Onbeş senedir boğaz topluğuna Mollaya çobanlık ederdi . Urbasını bile Satılmış Çavuş yapardı .

Anadan babadan öksüz kalmış olan Durmuşu Satılmış büyütmüş, okuma çağına gelince onu köy okuluna vermişti. Büyük savaşta Satılmış asker olup gidince Durmuşu Molla Veli yanına almış, onu çobana yamak yapmıştı. Satılmış askerlikten döndükten sonra Durmuşu Mollanın elinden kurtaramadı. Durmuş akıllı, namuslu, özü, sözü doğru, huyu; tüyü güzel bir delikanlı olmuştu. Gören imrenirdi . .

Çoban ağıldan ayrılmak üzere toparlanıyordu. Eşyayı gözden geçirdi . Nesi vardı ? Aba, kebe, keçe, kepenek gibi şeyler onun değildi . . Atadan kalma yalnız bir kavalla bir sazı vardı. Onları alarak çıkmak istedi. Aklına geldi; koyunlara bir ayrılık havası çalarak çıkıp gitmek diledi .

O, koyunlarını kavalla uyutur, kavalla uyandırır , kavalla suya götürür, kavalla getirirdi. Yüzlerce koyun bir tek

koyunmuş gibi kavalın sesiyle hareket ederlerdi. Kaval çobanın elinde her şeydi ; sırasına göre onu bir emir borusu, sırasına güre yüreğinin sevdalarını dışarıya döken bir aygıt gibi kullanırdı. Kaval çobanın dili, çoban yaylanın gülü idi .

Vakit yatsıyı az geçmişti, hava sisli idi, yıldızlar sönük, ay gökte paslı bir lâmba gibi asılmıştı. Koyunlar uyumuştu. O gece yaylada görülmemiş boğucu bir sıcak vardı. Hiç bir esinti yoktu . Her zaman titreyen yüksek kavakların ince saplı yaprakları bile titremiyordu. Ortalık bu bunaltıcı sıcağın altında bayılmıştı.

Çoban eline kavalı aldı, bir ayrılık havası çaldı. Koyunlar hep birden uyandı; kavalın vakitsiz çalınmasından ürkmüşe benziyorlardı ; ağıla kurt mu girmişti ? Sürü dalgalandı. Bir gürültü başladı ; köpekler havlıyor, kuzular acı acı meleşiyordu .

Çoban yanıldığını anladı. Havayı değiştirdi. Bir ninni havası vurmıya başladı . Koyunlar yeniden uykuya daldılar. Yalnız sürünün kösemeni olan, kara koç uyumamış . . O , bir şeyler sezer gibi olmuştu .

Bu aralık çoban sazıyle kavalını alarak yavaş yavaş ağıldan çıkıp gitmek istedi; bunu gören koç meleyerek arkasına takıldı . Ağılın kapısında kıvrılıp yatmış olan (Alabaş) adlı koyun köpeği de takıldı. Bu iki anlayışlı hayvan, bayağı çobana «gitme» diye yalvarıyordu. Derken gürültüye öbürleri de uyandı, yine bir bağırışma, bir meleşme, bir kıyamet koptu, bütün sürü çobanın arkasına takılarak ağıldan dışarıya çıktı. Öbür çobanlar da uyandılar ; Durmuşa sürüyü iyice uyuttuktan sonra gitmesini söylediler. Durmuş yerine döndü; sazı duvara dayadı, kavalı kılıfından çıkardı. Üç kere öptü, başına gözüne sürdü. “ Ey benim dertli kavalım. Sen şimdiye değin benim elimde bülbüller

gibi öttün, kuşlar gibi şakıdın, her dileğime dilciman, her derdime derman oldun.

En güzel sesleri sende çıkardım. En yanık havaları seninle çaldım. Düşüncelerimi sana söyledim, duygularımı sana söylettim. Sen yaylada, ağılda benim tutar elim, söyler dilimdin. Sen babama, büyük babama da hizmet etmişsin, sen bana, ata andacısın. Can yoldaşısın. Yer yüzünde senden başka neyim var ?

Ey güzel kaval; söyle sürüsüz kaval neye yarar ? Bir değnek bile olamazsın !.

Ben seni kimler için çalacağım, kimlere dinleteceğim. Artık ben dağlarda kendi başıma kalmak, kendi öz derdimi dinlemek istiyorum. Gayri sen bana yük geliyorsun. Seni burada bırakıp gideceğim.

Yok, yok bağrı yanık kavalım, senin ağzına başkalarının dudakları dokunmasın; dayanamam. Sen benimdin, yine benim kalmalısın.

Bırakıp gitsem, bir takım çalpaçul herifler seni sıkacaklar örseliyecekler.. Yıpratacaklar. Sen de bencileyin bir öksüzsün, tek başına kamışlıktan ayırmışlar; ses çıkarmak için göğsünü delik deşik etmişler; yıllardır söylemişsin, inlemişsin, artık yoruldun, gel seni kırayım da kamışlığa atayım; var orada rahat et „ diye kavalı ortasından kırdı; kaldırıp dışarıya fırlatıverdi; kaval havada kayıp giderken âdeta (a.a.ah) diye bir ses çıkardı. Çoban yaptığına pişman oldu. Koştu, kavalı getirdi, öptü kokladı, onu güzelce sardı, damın mertekleri arasına sakladı.

“ Bir gün gelirsem seninle yine görüşürüz. „ Diye ağıldan çıkıp gitti; nereye gideceğini bilmiyordu; s·k ağaçlıklar, karanlık ormanlar içerisine dalıp gitti; kaya oyukları, ağaç kovukları onun odası, çayırlar onnn yatağı, yıldızlar onun yorganı olacaktı.

Çoban bir haylı yürüdü ; artık şafak söküyor, tan yeri ağarıyordu. Büyük bir kabaağacın dibine oturdu.

Dört yana başını döndürüp baktı, her şey gecenin, ağır, siyah baskısı altından kurtulmuş yepyeni bir ışığa kavuşuyordu. Nasıl olsa o da bir ışığa erişecekti. Kara gün kararıp kalmazdı ya; içine bir umut doğmakla beraber yine kaygulu idi . Aldı sazı bakalım ne söyledi ?

Aldı çoban

Ben de bilmem hangi derde yanayım?
Yana yana dertlerimi anayım
Yuvam yok ki kuşlar gibi konayım
Öz yerimden, nazlı yârden ayrıldım

§

Sarı koyun sarı altın ederdi;
Kara koçum en önceden giderdi,
Tek başına bir sürüyü güderdi
Hem sürüden, hem davardan ayrıldım.

§

Oğlaklarım tırmanırdı kayaya
Kuzularım can verirdi yaylaya
Meleşmeler yükselirdi havaya
Çok sevdiğim kuzulardan ayrıldım

§

Erkeçlerim tos yapardı çayırda;
Öğeçlerim oynaşırdı bayırda;
Kısraklarım tepişirdi ahırda
Hem ılgıdan, hem katardan ayrıldım.

deyip kesti .

Biz gelelim kıza.. Yatağında umutsuz, bitkin bir halde yatan Suna, babasının kudurganlığını işitti. Annesinden sebebini sordu; Çobanın kendisini sevdiğini, babasından evlenmek için istediğini işidince dünyalar onun oldu. Bütün vücuduna ılık bir ruhun sızdığını duyar gibi oldu. Kalbi çarpmıya, damarları atmıya başladı. Birdenbire göklerin, ağaçların, çiçeklerin rengi değişti; havanın esişinde bile bir başkalık vardı.

Suna canlanıyor, kımıldanıyor, gözleri gülümsiyordu. Annesi Sunadaki değişikliğe dikkat etti; sevindi. Bu arada kafasından bin türlü düşünceler geçmiye başladı.

Molla Velinin inatçılığı, kabalığı, kötülüğü belliydi. Bir yandan kızının bu haline sevinirken bir yandan da Mollanın vicdansızlığını düşünerek kaygulanıyordu.

Kız, annesinin önce sevindiğini, sonra da düşündüğünü gördü; çok akıllı olan Suna annesinin kafasından geçen şeyleri anladı. Şu koşmayı yavaş yavaş söylemeğe başladı.

Koşma

Bir umut ardınca koştum, yoruldum
Gönül bir sevdaya kandı gidiyor.
Toy âhular gibi candan vuruldum
Zavallı kazandım sandı gidiyor.

§

Öksüz kuzulardır sırdaşım, eşim
Yuvasız kuşlarla dertleşmedeyim
Kafeste bülbülüm, gençliğim benim
Çölde bir sel gibi yandı gidiyor.

deyip kesti.

Sevinci az mıdır konca güllerin?
Yıkılsın, kanunu buysa her yerin.
Çocukluk deminin, gamsız günlerin
Bir daha yâdını andı gidiyor.

deyip kesti.

Molla Velinin Çobanı koğacağı, ona elinden gelen fenalığı yapacağı belliydi. Satılmış çavuş varup çobanı bulmak, yapılacak işi kararlaştırmak üzere yaylaya gitti. Ağıldakilerden Çobanın nereye doğru gittiğini sordu, öğrendi. Yolu tuttu, çobanın bulunduğu yere yaklaşırken kulağına güzel bir ses geldi. Çoban sazla şu koşmayı söyliyordu.

Koşma

Kendimi bildiğim günlerden beri
Ben seni sevmişim gel suna boylum
Elde ne, vuruldum; dönemem geri,
Gel ne derse desin il suna boylum

§

Sevgilim! bir ateş düştü özüme;
Ancak çare sensin inan sözüme;
Bu yolda her şeyi aldım gözüme
Ölürüm yolunda bil suna boylum

§

Yine bahar oldu, açıldı güller
Dertli çoban gibi öter bülbüller
Tutuşmuş lâleler, yanar sünbüller
Bekliyor yolunu gül suna boylum
Güller gibi açıl gül suna boylum.

deyip kesti.

Bu güzel koşmayı dinliyen Satılmış çavuş daha fazla duramadı. İleriye doğru yürümeğe başladı. Çoban bunu görünçe koştu; elini öptü. Dereden, tepeden konuşulduktan sonra söz Molla Velinin yaptığı fenalık üzerine geldi. Uzun uzadıya görüştüler. Bir az beklemeğe karar verdiler. Ayrılıyorlardı, Satılmış çavuş birden bire durakladı. Aklına bir şey gelmişti; döndü, bir kayaya söykenip söze başladı. " Oğlum Durmuş, seni ben okuttum, köy okulunda belliyemediğin şeyleri ben belletmiye çalıştım. Eline verdiğim kitapları biliyorum. Yüksek dersler göremedin; derin bilgiler edinemedin, ben ne bilirsem ancak sen de onu bilirsin; ben asker olup gidince Molla Veli seni hemen davarın ardına takmış, bir harf bile okutmamış, bir satır yazı bile yazdırmamış. Onun okutmadığı daha iyi olmuş; belki kafanı bozardı.

Her ne ise.. Kerem ile Aslı, Âşık Garip, Âşık Ömer, Mızraklı İlmihal, Küçük Tarih gibi kitaplardan başka bir kitak okumadın; görüyorum ki sen şimdi çok şeyler biliyorsun. Bunları nerede belledin? Bu içli sözleri yüreğine kim koydu? Gözlerinde başka bir parıltı, sözlerinde ayrı bir dolgunluk var. Sana bu olgunluk nereden geldi? Bu coşkunluk hangi havadan esti? Dağda davar arkasında sana kim hocalık etti? „ der demez çoban sazı eline aldı. Görelim ne söyledi:

Aldı Çoban

Aşk adama bilmediğin öğretir,
Temiz sevgi en büyük bir hocadır.
Aşk âlemde dilsizleri söyletir,
Aşksız kişi genç ise de kocadır.

§

Kör kalır mı gözü olan bir kimse?
Yaradılış kitabını süzerse;
Okutamaz bu dersleri medrese,
Mollaların bildikleri hecedir.

§

Duygusu yok, softa aşkı ne bilir?
Damara can, kana kuvet sevgidir.
Aşk insanı insan eder, yüceltir;
Âşık olan yücelerden yücedir.

§

Sevmek yoksa yaşamaktan bıkılır;
Sevgi ile her güçlükten çıkılır,
Aşksız ülke ne de çabuk yıkılır,
Aşk olmazsa dünyada meşk nicedir?.

§

Aşk varlıktır, aşk bahardır, aşk çiçek
Aşktan doğar her büyük iş, her dilek
İhtiyaçtır kuzum sevmek, sevilmek
Aşksız hayat bir karanlık gecedir.

deyip kesti.

Satılmış çavuş büsbütün şaşırmıştı. Durmuş neler söyliyordu? Neler biliyordu? Satılmışın bu halini gören çoban " Dayıcığım, ben senin bildiğin kadarki okuyuşla kalmadım, ben onu çok ilerlettim, bakınız ne yaptım; biliyorsun Molla Veli yüreği bozuk bir adamdır; herkesten içgillenir..; Bir şey alınacağı, bir şey satılacağı zaman şehire beni yollar.

Bundan üç dört yıl önce, kuzu sattırmak için beni şehire yollamıştı. Satacaklarımı sattım, alacaklarımı aldım. Şöylece çarşıda bir dolaşayım dedim. " Gezerken çınarlı kahvenin önünde beş altı kişinin bir araya toplanarak tatlı, tatlı konuştuklarını gördüm, birinin elinde çarşaf gibi büyücek bir kâğıt vardı; oradan okuyor, arkadaşlarına anlatıyordu. Merak ettim, yaklaştım. Çınarın arkasına dayandım. Ben de dinlemeğe koyuldum. " İstanbulda, Balatta bir çocuk kuyuya düşerek ölmüş. Fatihte büyük bir harik zuhur etmiş; beş yüz hane muhterik olmuş. İngiltere şöyle yapacakmış, Rusya böyle edecekmiş „ gibi bir çok havadisler veriyor.. Bir takım sözleri anlamıyordum; amma anladığım yerler benim merakımı artırıyordu. Okumayı bitirdiler. Kâğıdı dürüp, büküp bir iskemleye koydular.

Dünyanın dört bucağından haber getiren bu büyük mektubun adına gazete derlermiş; sonra öğrendim, benim kepenekle böyle yarım saat ayakta gazete dinlediğime onlar da şaşmışlar. Bana doğru sevimli bir çehre ile bakmağa başlamışlardı. Bundan cesaret alarak yanlarına sokuldum. Selâm verdim, okudukları şeyi bana satmalarını söyledim. Gözlüklü birisi; " Ne yapacaksın ? „ diye sordu. " Okuyacağım „ cevabını verdim. Onlar benim bu hevesimi görünce sevindiler. « Otur bakalım » diye bir iskemle gösterdiler. Kepeneği bıraktım, iskemleye ilişiverdim. Gözlüklü adam bana gazeteyi uzattı « oku da bir görelim » dedi. Ben gazeteyi elime aldım. Nasıl açılacağını bile bilmiyordum. Açıverdiler, okumağa başladım. Okuyuşumu beğenmiş olmalıdır ki « bunu götür, köyünde oku, yine gelirsen başka gazeteler de veririz » dedi. « sağ olun » dedim; sevine sevine oradan ayrıldım.

Yaylaya geldiğimde gazeteyı baştan başa okudum; bayağı ezberledim, yine bir gün peynir, yağ sattırmak üzere Molla

Veli beni şehire gönderdi, gazeteyi alıp götürdüm. Şehirde o gözlüklü adamı aradım, sordum. Okulun baş öğretmeni imiş; gidip buldum. Gazeteyi verdim, başkasını istedim. Beni oturttu. Yeni bir gazete verdi. Eskisinden daha iyi okumuşum, bu kez çok beyendi, sevindi.

Sırtımı okşadı, " insan yalnız sıralar üzerinde, çatı altında okumaz, isterse dağ başında, davar arkasında dahi okur. „ Diye haykırdı, çocuklar bana bakıyorlar, sırtı kepenekli, ayağı çarıklı bir çobanın gazete okumasına onlar da şaşıyorlar, birbirlerine beni göstererek gülümsiyorlardı.

Öğretmen dolabı açtı, içeriden Türk tarihi, Vatan coğrafyası, Yurt bilgisi, Türksazı gibi bir kaç kitap çıkardı; bir iki kalem, bir kaç defter de katarak büyükçe bir kâğıda sardı, sarmaladı. « Al oğlum, bunları köyünde okursun. Bunlar sana bir yıl için yeter, gelecek sene daha başka kitaplar veririm» dedi. Elini öptüm. Ayrılacagım sırada «kuzum sen hangi köylüsün, kimin çobanısın ? Diye sordu. Sazaklı olduğumu; Molla Velinin çobanı bulunduğumu söyleyince « aman yavrum; bu kitapları Molla Veliye gösterme; onun kafası böyle şeyleri almaz, korkarım sana bir fenalık yapar, olur ki döver, koğar. Sakın ha; gizli tut » diye sıkı sıkı tenbihledi. Ben öğretmenin öğütlerini tutacağıma söz vererek ayrıldım. Bundan sonra öğretmenle baba oğul gibi olmuştuk. Şehire gidip geldikçe uğrardım; görüşürdük, yeni yeni gazeteler, kitaplar alır gelirdim; işte ben böylece okumayı ilerlettim. Kendi kendime yetiştim. Olgunlaştım.

Ha bak; az kala unutuyordum. Ben bu yüzden bir de dayak yedim. Siz askerdiniz. Sırası gelmişken anlatayım:

Ben öğretmenin öğüdü üzerine kitapları, gazeteleri Molla Veliden saklardım. Nasılsa bir gün ağılda bir gazeteyi açıkta bırakıp çıkmışım; aksi olacak o gün Molla Veli ağıla gel-

mesin mi ? Gazeteyi görünce birdenbire öfkelenir , başlar bagırmıya ; maşa ile gazeteyi tutar, ocağa atar ; beni dövmek için akşama kadar bekler , benim bir şeyden haberim yok , arkadaşlar da söylemediler ; ağılın kapısından içeriye ayak atar atmaz , bir kuduz gibi üzerime saldırdı . " Be hey edepsiz, be hey çapkın : "gazete„ denilen bu yalan dellalını, bu fesat kaynağını nereden buldun ? Bnnlar benim evimin bereketini kaçırır, fazla olarak üzerinde bir sürü resimler de var ; onların bulunduğu yere melaike girmez, bir daha böyle şeyler görürsem seni döve döve gebertirim . „ Dedi ; yıkılıp gitti .

Satılmış çavuş sevgisinden ağlıyor, sevincinden de çıldırıyordu ; Durmuş, tam bir adam olmuştu . Onu bir daha kucakladı, gözlerinden öperek ayrıldı .

ALTINCI BÖLÜM

Yaylada büyük bir ıhlamur ağacı vardı ; ara sıra Durmuş onun altına gelir, güzel kokularını eme eme sazını çalar, eğlenirdi . Bir gün yine ıhlamurun altına , oturmak için gelmişti ; ne görse beğenirsiniz ? çiçekleri koparılmış , yaprakları dökülmüş ; dalları kırılmış ; ağaç , perişan bır hale konulmuş . . Canı sıkıldı , aldı eline sazı görelim ne söyledi.

Aldı Çoban

Kim koydu ıhlamur bu hale seni?
Dilerim kırılsın saygısız eller.
Kimlerdir koparan çiçeklerini
Dilerim kırılsın saygısız eller.

§

Bu narin dalları kimlerdir kıran
Körpe yaprakların kimdir koparan
Andiçtim öcünü alırım; her an
Dilerim kırılsın saygısız eller.

§

Bir ağaç bir ömür, bir insan demek.
Şahlanıp serpilmiş bir cihan demek.
Yaraşır kıyana bir hayvan demek
Dilerim kırılsın saygısız eller.

§

Çiçek gönle ışık, gözlere ferdir.
Çiçeksiz bir bölge (7) durulmaz yerdir.
Ağaç yeryüzünde büyük değerdir.
Dilerim kırılsın saygısız eller.

§

Aşıkım çiçeğe, taparım güle
Düşkünüm lâleye, füle, sünbüle
Şu deli gönlümüz benzer bülbüle
Dilerim kırılsın saygısız eller.

§

Bir konca Tanrıdan bir armağandır.
Renklerle bezenmiş bir taze candır.
Hoyratça koklamak bile ziyandır.
Dilerim kırılsın saygısız eller.
Var olsun dünyada koncalar, güller.

deyip kesti .

Çoban sazını daha elinden bırakmamıştı. Ihlamurdan bir ses geldi; şu destan işitilmeğe başladı; ağaç çobana cevap veriyordu.

Destan

Yıllardır ben neler gördüm, geçirdim.
Yaraşır yazılsa destan çobanım
Bir zaman fidandım, yaylada birdim.
Gürbüzdüm sen gibi arslan çobanım

§

Bir zaman havaya doğru yüceldim,
Sandım ki başımla gökleri deldim;
Nasılsa toplandım, kendime geldim,
Gördüm ki hepsi de yalan çobanım.

§

Bir zaman her yana doğru yayıldım,
Kuruldum, kasaldım, keyfle bayıldım;
Bir zalim baltayla bir gün ayıldım
Durumum olmuştu yaman çobanım.

§

Her sene dallarım böyle kırılır.
İyi bak göğsümde kaç yara vardır;
Görmedim ömrümde kimseden hayır.
Bir sensin halimi soran çobanım.

§

Bilmem ki ne ettik âdem oğluna?
Acımaz bizlere, kıyar boyuna
En güzel şeyleri vermişken ona
Biz olduk yakılan, yanan çobanım

§

Atalar sözüdür yaş kesen onmaz
Kıyana kıyarlar; baş kesen onmaz.
Her aşı kesilir, aş kesen onmaz.
Atalar sözüne inan çobanım

§

Dünyanını değişmez türesi budur;
Her kıran kırılır, her eden bulur;
Kötülük bir zaman getirmez uğur;
Uzaklaş kötüden, kazan çobanım.

§

Her kişi âlemde ektiğin biçer;
İnsan kaderini kendisi seçer;
Her iş unutulur, her nesne geçer..
İyliktir arkaya kalan çobanım..

deyip kesti . .

Aradan günler geçti , Sunadan bir haber alamamıştı, canı sıkılıyor ; içi daralıyordu . Biraz serinlemek , bir parça dertleşmek üzere Göksuya doğru ilerledi . Gök renginde olan bu mavi su, koyu yeşillikler arasından kıvrıla kıvrıla akıp gidi-

yordu. Göksuya bir koşma söylemek için sazı eline aldı. Görelim ne söyledi:

Aldı Çoban

Ey Göksu; dur akma dur, dertleşelim;
Sende mi vurgunsun candan güzel su?
Kalmadı kimsede umudum benim
Gel sen ol derdime derman güzel su.

§

Ey Göksu sende mi yâre koşarsın?
Durmadan dereler, dağlar aşarsın.
Kâh olur sinersin, kâh da coşarsın..
Başını taşlara vuran güzel su..

§

Ey Göksu uğrarsan Sazağa bir gün;
Kükre, köpür, haykır, inleyip dövün;
Anlat ki çobanın hâli büsbütün-
Günden güne oldu yaman güzel su..

§

Kaç aşık göğsünde göz yaşın yüdü?
Kaç güzel, kıyında yattı üyüdü?
Kaç çiçek suyundan içti, büyüdü?
Sen gördün sayısız fidan güzel su..

§

Kaç kızın gölgesi sînene vurdu?
Dalgalar çizerek çalkanıp durdu ?
Bin bir hayaletli görüler (8) kurdu ?
Üstünde oynar bin yalman (9) güzel su.

§

Vurunca batının pembe, mor rengi-
Renklerin oynaşır suda âhengi ;
Irmaklar içinde bulunmaz dengi .
Sevgisi ruhumu saran güzel su .

§

Yine neden coştun? Neye çağlarsın
Göksu bencileyin inler, ağlarsın.
Engin denizlere gönül bağlarsın.
Ömrüm gibi dertli akan güzel su..

§

Pek coşma; korkarım diner, durursun..
Göz yaşlarım gibi bir gün kurursun
Şu öksüz bağrına taşlar vurursun
Hep böyle geçer mi zaman güzel su..

deyip kesti. Bir de baktı ki karşıdan Satılmış Çavuş geliyor; sevincinden ne yagacağını şaşırdı. Sazı ulu meşenin dibine dayadı. Hemen Satılmış Çavuşa doğru koştu. Elini öptü, Satılmış Çavuş da onun gözlerinden öptü. Çavuş: "Seni çok sevineceğin bir salıkla muştuluyacağım, her ne kadar başkasının başına gelen bir belâ ile sevinmek doğru değilse de bu söyleyeceğim öylesi değildir. Molla Velinin hastalığı ağırlaştı. Dili söyliyemez oldu. Önceden bir tarafına inme inmişti. Son

günlerde iki yanı da tutmaz oldu. Balçığa saplanmış bir manda ölüsüne döndü kımıldıyamıyor.. Artık kurtuluş umutları silindi. Beş on gün içerisinde geberip gideceğe benziyor. Sunanın benden başka kimi var? Ben şimdiden sana sözveriyorum; zaten kız da seni istiyor; çılgınca sevivor, az daha sabretmen gerektir?„ dedi..

Durmuş sevincinden ağlıyordu. Göz yaşlarını sildi; dereden tepeden konuştular. Akşam yaklaştığından Satılmış köye dönmek üzere ayrıldı..

Biz gelelim kız tarafına; Suna şaşırmıştı; babası ölüm yatağına düşmüş; yarı divane bir oğlan kardeşinden; ihtiyar bir dayısından başka kimsesi yoktu. Evin, davarın, tarlanın işleri ne olacaktı? Durmuş davarın başında bulunsaydı hiçbir şey düşünmezdi. Onunla birleşe bileceklermiydi? Köylü buna ne diyecekti? Bin bir düşünce kafasının içinde cirit oynuyordu. Yaylaya bakan pencerenin önüne oturdu. Kendi kendine şu koşmayı söylemiye başladı.

Aldı Suna

Gizli bir hastalık eziyor beni;
Eridim, yoğaldım, bilmem ne oldum.
Acındırır bana her bir göreni
Bir konca gül gibi sarardım, soldum;

§

Yandım bir ateşe, döndü gözlerim,
Gözüm yolda, bilmem kimi gözlerim?
Kendimi şaşırdım, neyi özlerim?
Dermanı bulunmaz dert ile doldum.

Deyip kesti.

YEDİNCİ BÖLÜM

Bir kaç gündenberi yaylada yeni bir konuk vardı; çobanı görmek için gelmişti. Durmuş kim bilir hanki pınarın başında sazını çalıyor ? hanki ceylanlarla arkadaşlık ediyor ? hanki kuşlarla konuşuyordu ? Belki çağlıyanların ninnisiyle uykuya varmış; belki güzel koşmalarıyla dağları inletiyordu. ? Onu bulmak kolay değildi.

Bir arkadaşı konuğun önüne düştü; ıssız ormanların karanlık bucaklarına daldılar; akşama kadar aradılar, bulamadılar. Yayla evine dönmek istiyorlardı. Bu sırada uzaktan kulaklarına bir saz sesi geldi; sanki o, ses değildi; yanık bir yüreğin iniltisi idi.

Durup dinlediler, zaman zaman o seste açık bir haksızlığın acıları, derin bir sevginin coşkunlukları seziliyordu.

Anladılar, bunu çalan çobandı. Ondan başka kim bu denlü güzel saz çalabilirdi ? o, sazını çalmayor, bayağı söyletiyor, inletiyordu. Yavaş yavaş ilerlediler. Gördüler ki çoban yeni bir koşmayı saz çalarak söylemeye başlıyordu.

Koşma

İnle sazım, inlet sazım, coş sazım
Sensin benim bu illerde yoldaşım
Bir öksüzüm imdadına koş sazım
Dağlar olsun gayrı benim sırdaşım.

Derken çoban karşıdan gelenleri gördü; sustu . Onlara doğru koştu; arkadaşını tanımıştı. Şu yanındaki kim olabilrdi ? bu yalnızlık içinde ne arıyordu ?

Ne ise . . Selâmlaştılar, orada kaba çemenler üzerine oturuverdiler . Hoş beşten sonra konuğu tanıdı· Şehirdeki okulun odacısıydı· " Hayır ola. Hoş geldin, buralara kadar seni kim gönderdi, öğretmen mi yolladı ? ,, Deyince konuk " Evet beni sana öğretmen gönderdi , bir mektubu var ; ,, diye koynundan mektubu çıkardı . Çoban mektubu açtı, okudu. Gözlerinde şimşekler belirdi, penbe çehresine ateş gibi koyu bir kızıllık çöktü, siyah kaşları çatıldı, uzun kirpikler birer ok gibi direldi. Titriyordu. Saçları kükremiş bir arslan yelesi gibi dikildi. Geniş omuzları kabarıp iniyor ; soluğu, göğsüne sığmıyordu, Çobana ne olmuştu ?. . Yanındakiler şaşa kaldılar. Çoban odacıya döndü ' 'burada şimdi ne kalem var, ne de kâğıt. Hemen siz köye dönünüz, bu gece orada kalırsın yarın sabah doğruca şehre git, öğretmene benden selâm söyle ellerinden öperim, üç güne kadar atımla, silâhımla varacağım, söz veriyorum . " Dedi

Bu kez arkadaşına döndü, ' 'dinle; bir baba kadar sevdiğim baş öğretmen bak ne diyor ; ' 'Adanaya kahpecesine duşman girdi, bütün bu güzel yerlere, Mersinin arkasına dek yayıldı. Türk duşmanı olan bir takım yerli yılanlar da onlara katıldılar; her şeyi yakıp yıkıyorlar; suçlu; suçsuz demeden genç, koca, erkek, kadın demeden; çoluk çocuk demeden önlerine geleni öldürüyorlar ; yer yüzü kanla boyandı, gök yüzü yangın dumanlarıyla kapandı, kulaklar çığlıklardan başka ses işitmiyor . . .

Yurdunu seven, soyunu düşünen gençler silâha sarıldılar bu haksız , bu şımarık duşmanla çarpışmak için gönüllü yazılıyorlar. "Bayrak açılmış altında benim de bulunmamı is-

tiyor . . . Namus günü, onur günü, ölüm dirim günüdür ; hemen gitmeli.

Anlaşıldı mı ? Adanaya, Mersine ansızın duşman çıkmış her tarafı kanderyasına döndürmüş. Orada kardeşlerim öldürülürken , Türk varlığı yok edilirken durulur mu ? Ben gideceğim; var yayladaki arkadaşlara söyle ; yüreklerinde yiğitlik ateşi yananlar şüphesiz benden ayrılmazlar, hazır olsunlar ' ' dedi.

Çobanın biricik düşüncesi vardı; Sunası . . . gitmeden onunla bir kere görüşseydi gözü ardında kalmıyacaktı· Arkadaşını bir köşeye çekti. " Köye git, Satılmış çavuşu gör, üç güne kadar Adanaya gitmek üzere şehire ineceğimi söyle, bir kolayını bulursa Suna ile beni bir kere konuştursun, bana bir silâhla bir de at göndersin ,, Dedi .

Arkadaşıyla konuk ayrıldılar. Ertesi gün konuk şehire gitti, Durmuşun arkadaşı da Satılmış çavuşa olup bitenleri birer birer anlattı.

Satılmış çavuş Molla Velinin evine koştu· Molla Veli can çekişiyordu. Satılmış çavuş kız kardeşile bir kenara çekildiler, çobanın arzusunu söyledi. Kızı gecenin karanlığında kimseye duyurmadan götürüp çobanla görüştürmeğe karar verdiler. Her şey hazırlandı.

Gecenin siyah örtüsü her tarafı örtmüş, her şeyin rengi silinmişti. Ayakta canlı bir varlık yoktu. Ortalığı derin bir ıssızlık kaplamıştı, yalnız pek uzaklardan çıngırak sesleri geliyordu. Bu sırada Suna ile dayısı birer ata binerek saklıcà köyden çıktılar, tan yeri ağarırken dayısıyla yeğeni çobanın bulunduğu yere geldiler. Çoban uzaktan gelen ayak seslerini duymuştu. Bu vakitte buralara kimler gelebilirdi ; ne ararlardı ? Bunda bir iş vardı. Öteden iki yolcunun kendisine doğru gelmekte olduğunu belli, belirsiz görür gibi oldu. İyice süzdü

gördükü gelenlerin birisi erkek, öbürüsü kadındı. Suna ile dayısı olduğunu anladı.

Dizlerinin dermanı kesildi; vucudunu ılık bir kuvvet sarsıyordu. Yıkılacaktı. Kendini güç tuttu; toparlandı. Hemen gelenlere doğru kollarını açarak koştu. Suna Durmuşun koştuğunu görünce atından fırladı, indi. Satılmış çavuş da attan indi Sunanın, başı boş bırakıverdiği atı, kendi atıyla birlikte tutup bir ağacın altına çekti. Atlara bakmıya, kolanlarını gevşetmiye, yem torbalarını takmıya koyuldu.

Güneş altın ışıklarıyla yüksek dağların tepelerini yaldızlamıya yeni başlamıştı; aşağıda sık ormanların, sarp uçurumların derinliklerinde halâ korkunç karanlıklar vardı. Aydınlıkla karanlığın bu kadar yakından birleştiği görülmemişti. Göksu o dakikalarda binbir renge bürünüyor, ormanların, dereler içerisine doğru uzanıp giden sırtlarında koyu lacivert bir renk dalgalanıyordu; suyun göğsünde güneşin uzaklardan düşen sırma telleri pırıldıyor; başında, beyaz köpükler, inciden başlıklar örüyor; bu derin sessizliği bozmamak için tan yeli bile yavaş yavaş esiyordu. Günün en güzel çağında yer yüzünün en güzel iki vücudu birbirine sarılmıştı. Bu iki sevgilinin koklaştığını, kucaklaştığını ancak yeni açan çiçekler, yeni uyanan kuşlar görüyordu. kumrular hûhûlarına daha başlamamış; süğlünler yuvalarından çiçekler arasına hâlâ inmemişlerdi.

Bu iki sevdalı genç, dakikalarca bu halde kaldılar; sanki iki vücut bir olmuştu; bu alaca ışıkta sezilebilen yalnız tunç bir heykeldi.

Yavaş yavaş yer yüzü iyice ağarıyor, ışık, gözlere batacak kadar artıyordu; ayrıldılar. Bu kez ikisi de ağlıyordu; öteden Satılmış çavuş yaklaşarak " çocuklar bir kahve altı yapalım ben evden yiyecek getirmiştim. Gelin şu pınarın başına oturuverelim.,, Dedi hemen hepsi o gümüş pınarın başına oturdular

yediler, içtiler.. Hep Satılmış çavuş konuşuyordu. Söz sırasının kendisine geldiğini anliyan çoban söze başladı. ' 'Suna seni çılgınca seviyorum, sen dünyada benim her şeyimsin. Başlıca düsüncem, seninle uğurlu bir yuva kurmaktır. Bunu yapmak için hiçbir şeyden çekinmem. yalnız bir iş var, bu iş bitmedikçe birleşemiyeceğiz.. Sen ilk görüşmemizde benden böyle şeyler işitmemeliydin. Ne yapalım kader böyle getirdi. İyi dinle; bizim buralarda bir şeyden haberimiz yok. Adanaya, Mersine duşman çıkmış; kudurmuşcasına Türk varlığına saldırıyormuş; Adanasız türklük yaşar mı?.. Bir çok gençler silâha sarılarak duşmanı önlemeye koşuyorlar. Ben de gideceğim. Söz verdim.. İçim yanıyor, başım dönüyor; Tanrı diler de yüz aklığıyla sağ, esen gelirsem dünyalar bizim olacaktır.

Niye düşündün? Ne için susuyorsun? Senden, yalnız senden izin istiyorum. Kimse beni bu yoldan alıkoyamaz; yarından sonra gitmeliyim. Al şu yüzüğü benden sana andaç (10) olsun; ' ' diye koynundan çıkardığı bir altın yüzüğü uzatıp Sunanın parmağına takıverdi.

Suna neye uğradığını bilemiyordu; ne yapacağını şaşırmıştı. Utandı, sıkıldı, aldı eline sazı görelim ne söyledi...

Aldı Suna

Güzel çoban, kuzum çoban, can çoban
Sen de bencileyin tutuş, yan çoban
Sözlerime inan çoban, kan çoban
Gözlerimden akan yaşlar sel oldu.

§

Gitme kuzum eğlen bizim illerde
Kokunu bulayım esen yellerde
Söyleneli destanımız dillerde
Konu komşu yüz çevirdi, il oldu.

§

Sen gidersen sanma burda yaşarım;
Bil ki ben de ardın sıra koşarım,
Namus için dağlar, taşlar aşarım ..
Anlaşıldı gayrı sana gel oldu..

Deyip kesti. Hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı. Çoban duramadı o da sazı eline aldı, bakalım ne söyledi ?..

Aldı Çoban

Yurdum için, namus için, şan için
Gider oldum suna boylum ağlama...
Yardan aziz candan içre can için
Gider oldum suna boylum ağlama..

§

Başın pınar, ayakların göl olsun (*)
Düşleriniz nurdan birer sel olsun,
Gezdicegin yerler konca gül olsun,
Gider oldum suna boylum ağlama,

Deyip kesti.. Sunanın kaygusu yüzünden okunuyordu. Hâli pek bitkindi, kızıyor, sinirleniyor, sinirini belli etmemeğe çalışıyordu. Birdenbire saza el attı, görelim ne söyledi ?

(*) Bu parça bir (halk sözü) dür; "mesut ol,, demektir.

Aldı Suna

İyi dinle son sözümü söylerim,
Aşk olmazsa gönül coşup taşamaz,
Ya beni sev, ya yurdunu güzelim
Bir gönülde iki sevgi yaşamaz ..

§

Sağ yanım sarıldı, solum bağlandı,
Her taraf kapandı; yolum bağlandı,
Kanadım kırıldı, kolum bağlandı,
Kanatsız kuş ulu dağlar aşamaz . .

Deyip kesti. Sazı öfkeli öfkeli yere bıraktı. Hemen sazı çoban aldı, bakalım ne söyledi ?

Aldı Çoban

Suna neden böyle acı söylersin?
Olur ki sözünü bir duyan olur.
Kötüye çekerler sonra dediğin
Güvenme illere, il yaman olur.

§

Bilmez misin kalbin iki gözü var;
Bir gözünde yâr sevgisi yer tutar.
Bir gözünde vatan aşkı kök salar.
İki sevgi birleşerek can olur.

§

Duymadın mı Adanayı yad almış ?
Yakıp yıkmış her tarafa od salmış;
Murdar eli namusa dek uzanmış.
Yurdu için Türke ölmek şan olur.

§

Türk ilinin sağ koludur Adana;
Kolsuz gövde neye yarar baksana ;
Bir köy için bile olsa bil Suna
Çarpışılır, savaşılır, kan olur.

Deyip kesti . .

Suna söylediği sözden sıkılmış gibiydi , derin derin düşünüyor, önüne bakıyordu. İki ateş arasında kalmışa benziyordu. Bir aralık ortalığa acı bir sıngınlık çöktü. Kimse ne söyliyeceğini, ne edeceğini bilmiyordu . Suna toparlandı, aldı eline sazı, görelim ne söyledi ?

Aldı Suna

Git sevgilim açık olsun yolunuz
Bükülmesin kılıcınız, kolunuz
Haksızlığı yakın, ateş olunuz
Durmak olmaz Türk illeri ağlarken

§

Er olana bu gün meydan günüdür
Cenk günüdür, aziz vatan günüdür.
Durulur mu gün imtihan günüdür.
Kanlar akıp seller gibi çağlarken,
Duşman. Türke kılıcını zağlarken.

deyip kesti.

Bu kez Satılmış çavuşun gözleri doluktu. Ağlamamak için kendisini güç tutuyordu, söze başladı. " Oğlum, güle güle git ne mutlu sana ; Türk yurduna saldıranlara hadlerini bildirmeye gidiyorsun. Ah genç olaydım; hiç değilse göksümde son kurşunun bıraktığı (soluk darlığı) olmasaydı. Ben durur-muydum ?. şu dakikada ne kadar acı duyduğumu anlatamam.

Ah, ben bu millet savaşına gidemiyeceğim' Hiç olmassa ufak bir yardımım dokunsun. Yarın sabah erkence sana bir atla bir silâh yollıyacağım. Bu atla duşman alaylarını yaracaksın, bu silâhla haksızlara kahramanlık dersi vereceksin. „ Dedi

Bu sırada Sunà gerdanında bulunan altın dizısini çekti, çıkardı. Durmuşa uzatup "al şu altınları; bunlar sana el harçlığı olsun „ Dedi. Durmuş almamak istedi, Suna üsteledi. Diziyi sevgilisinin dizi üzerine bırakıverdi.

Basık damların yüksek ruhlu adamı, Satılmış çavuş, bu lekesiz sevgi, bu temiz aşk karşısında ağlamıya başladı. Suna " git Durmuş, Tanrı yolunu açık etsin; burası için hiç merak etme. Yüzü ak geleceğine inanıyorum; içime böyle doğuyor. Burada dağ, taş, dere, ırmak her şey seni anacaktır; her şey seni hatırlatacaktır. Gezdiğin yerlerdeki çiçekler senin kokunu taşıyacak, bastığın çimenler senden nişan verecek. ben bunlarla avunacağım. Git sevgilim, git ;. burada seni bir tek ben bekliyeceğim; orada, o duşman ayakları altında ezilen yerlerde binlerce kız kardeşim seni bekliyor; onları kurtar; onların dertlerine derman ol; güle güle git, güle güle çarpış; güle güle gel ; o vakit dünya bizim olacaktır ; „ dedi.

Tam bu sırada atlar kişnemeye, tepişmeye başladılar, at sesleri ortalığı çınlatıyordu. Akşam yaklaşmıştı; atlar sabırsızlanıyorlardı. Hemen Satılmış çavuş atlara doğru koştu, onlarla

uğraşmağa koyuldu; torbalarını topluyor, gemlerini vuruyor, kolanlarını sıkıştırıyor, kuskunlarını düzeltiyordu.

Beri tarafta da Suna, sırma işlemeli bir ipek çevreyi koynundan çıkardı, "Durmuş, elimle işlediğim şu çevre sana andacım olsun„ diye uzattı. Durmuş çevreyi aldı; yüzüne gözüne sürdü. Gözlerinde inci taneleri gibi tomurcuklanmış olan yaşları çevreye sardı, koynuna koydu.

İki sevgili yine sarıldılar; güneş, bunları gözlerden saklamak için gökte pembe izler bırakarak karlı dağların arkasına doğru yuvarlandı, gitti. Bir müddet sessizce bu halde kaldılar, artık ikilik silinmiş, iki vucut bir olmuştu; çarpan bir tek kalp. çıkan bir tek soluktu.

Atların kişnemesi, Satılmış çavuşun ayak sesleri bu iki sevda tutsağını uyardı; ayrıldılar. Satılmış "vakit ilerledi, Suna biz gidelim.„ Dedi. Çobanın gözlerinden öperek atına atladı. Suna kendi atının dizginini tutmuş, gözlarini durmuşa dikmişti. Akşamın alaca karanlığı çobanın çehresine başka bir gözellik vermişti. Siyah gözleri büsbütün derinleşmış, koyulaşmış, esrarlı, içli bir şekil almıştı.

Çoban ilerliyerek "Suna bırak tâ ata binmen için sana yardım edeyim„ dedi. Kız "sağ ol sevgilim;. senin buyuruğun başımla beraberdir; yalnız şurasını iyi bilesin ki bir Türk kızı ata binmek için değil, daha büyük işler için bile başkasının yardımını beklemez.„ Dedi. Çoban "çok doğru söyliyorsun; yavrum; benim dileğim seni bir daha kucaklamaktı.„ Deyince kız kollarını açtı, çoban sarıldı öpüştüler, koklaştılar, çoban kızı bir demet ipek gibi kolları arasına aldı; havaya kaldırarak atın üzerine koyuverdi. Karaltıları gözden silinesiye kadar çoban bunların arkasından baka kaldı. Durmuş satılmışın ertesi günü gönderdiği ata bindi; silâhını kuşandı. Doğru şehire geldi, oradan da savaş meydanına koştu.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Aradan günler geçti, aylar geçti, çobandan bir haber yoktu. Ne olmuştu? Nerede idi?

Suna, düşünmekten deli olacaktı. Yine yemeden içmeden kesildi. Bütün düşüncesi çobandan bir salık alabilmekti; kuş olsa uçup gidecek, yel olsa esip varacaktı.

« Dert yalnız gelmez. » Derler; Bu sırada Sunanın babası öldü. Molla Veli çoktanberi yatalaktı. Günlerce, haftalarca bu halde yattı. Son günlerde dili de tutulmuştu. Daha sağ iken Tanrı ona bütün acıları tattırdı; her ettiği zulmun bin türlü cezasını çektirdi; sonra da canını aldı; cehenneme gönderdi.

Ne kadar kötü olsa yine baba idi; evin direği idi; bu direk yıkılmıştı. Sunanın yarı akıllı bir kardeşinden, soluğan bir dayısından başka kimsesi yoktu. Her iş yüzü üstü kalacak, geçinmeleri darlaşacaktı. Bir yandan da çobandan haber alamaması kendini çok sıkıyordu. Suna yine kaygulu günler yaşamıya başladı. Bir sabah Suna bir mektupla, bir çıkın aldı. Bunları çoban (Erdemli) deki hastahaneden gönderiyordu. Hemen çıkını açtı; çobana, ayrılırken vermiş olduğu çevreyi gördü, çevre kana boyanmıştı: mektubu açtı, okudu, yüreği kopar gibi oldu. Damarları gerildi. Başına kaynar su dökülmüş sandı; oraya yığılıverdi. Neden sonra annesi geldi; kızınıbaygın görünce, soğuk su ile, gül sirkesile zavallı yavrusunu ayıltmıya çalıştı.

Güç hal ile kızcağız kendisine geldi: bu kez de ağlamıya başladı. Annesi " kuzum yine ne oldu ? Neyin var ? „ diye sorunca kız mektupla çevreyi gösterdi. Annesi mektubu okudu, çevreyi evirip çevirdi baktı; işi anladı: o da kaygulandı kaygusunu kızından saklamıya çalışarak " kızım; mektubu okudum; Durmuş göğsünden bir yara almış; senin armağan olarak verdiğin çevre kana bulanmış, sana gönderiyor. Sağmış, insan bir yara almakla ölürmü ? Çıkmadık canda umut vardır. Hele sabret ikinci mektubunu bekle, sen hemen cevap yaz; gözleri yolda kalmasın. „ Dedi. kız eline sazı aldı bakalım ne söyledi ? .

Aldı Suna

Kanlı çevresini aldım çobanın;
Göğsünde çok derin bir yara varmış.
Zamanı geçmiştir bence durmanın
Dalarak sayıklar beni ararmış.

§

Herşeyi gözüme aldım giderim,
Elimle yârime çare ederim;
Verdiğim bir sözü sımam (11) güderim;
Durmadan adımı anar, ağlarmış.

§

Bilmem kim uyutur? Bilmem kim örter?
Bilmem kim avutur? Bilmem kim öper?
Bilmem ki derdini kimlere döker?
Yarimin yarasın iller sararmış.

Deyip kesti . .

Ana kız birbirlerile konuşurken Satılmış çavuş çıka geldi; çobanının yaralandığını işiderek kaygulandı; kaygusunu belli etmek istemiyordu. Sunaya dönerek " Kızım bana bak; ben tam üç kere yaralandım; hepsinden de kurtuldum. Şimdi hekimlik çok ilerlemiştir: süngü yarasından, kurşun yarasından bu gün korkulmaz; bunlar yaradan bile sayılmaz, Arslan Durmuşum göğsünden yaralanmış, arkasından değil, o yiğit, duşmana arkamı çevirir? Hiç merak etme;. Her halde kurtulacaktır. ,, Dedi ise de Sunayı bir ateş sarmıştı; duramıyordu. "Dayı, dayı, ben duramıyacağım. Erdemliye kadar gidip çobanın yarasını kendi elimle saracağım; hastahanede bulunan başka yaralılara da yardım edeceğim, burada oturup durmaklığım doğru değildir; ben varasıya değin çoban ölürse ölümüne sebep olan duşmanlarla çarpışacağım, öcünü alacağım; ben de yaralanasıya kadar dövüşeceğim, gelip çobanın mezarı üzerinde can vereceğim; sağ iken giremediğim koynuna şehit olarak gireceğim. Beni bırakın bir dakika bile kaybedilecek vaktim yoktur." Diye yerinden fırladı. Ahıra koştu. Süğlün gibi güzel bir atları vardı. Avluya çıkardı; tımar etti, bir heybeye azık koydu, altı patlarını beline takdı annesiyle dayısı şaşa kaldılar, bayağı şaşkınlıktan dondular, ne yapacakların bilmiyorlardı.

Kız atın sağrısını okşadı; yelesini sığadı, başını kucakladı. kolanını çekti. Döndü; dayısıyla annesinin ellerini öptü, hayır dualarını diliyerek atına bindi; derken gözden kayboldu. Bilmem bir kasırgamıydı? Bilmem bir rüzgârmıydı? Ne idi? At bayağı kanatlanarak uçmuştu. Sanki at değil, bora idi.

Kız bir gecede (Erdemli) ye erişti; sabahleyin hastahanenin kapısına dayandı, kapıcılar bırakmak istemediler; baş hekim gürültüye koştu; işi anlayınca gözleri yaşardı; Sunayı içeriye aldı.

Büyükçe bir köy evini hastahane yapmışlardı. Durmuşun yattığı odanın tepesinde küçük bir pencere vardı. Güneş altın saçlarını dökerek odaya bu delikten girmeye çalışırken Suna da ay parçası gibi kapıdan içeriye süzülüyordu. Oda birden bire aydınlandı; sanki iki güneş birden ışık saldı.

Günlerdir uykusuz kalan Durmuş yarı baygın bir halde kendinden geçmişti. Suna düşüp yıkılacak gibi oldu; kendini güç tutuyordu. Zorla karyolaya yaklaştı. Durmuşu uyarmak istemiyor; gür, siyah saçlarını bile okşamıya kıyamıyordu. Bir put gibi dikilmiş, vire Durmuşa bakıyordu.

Odaya giren bu iki katlı nur, Durmuşun göz kapaklarını yaktı, uzun siyah kirpikler kımıldadı; gözü bir kaç kere yavaşça açılıp kapandı; bu bol ışık tufanından kamaşmış gibiydi. Durmuş Sunayı sezdi, yalnız " Sunam „ diye bildi. Suna hastanın göğsü üzerine düştü. Bu hali gören doktor sargıların bozulmasından, yaranın azmasından korkarak titriyor, fakat bu yüksek sevgi karşısında şaşırmış, bir şey diyemiyor, onları ayırmağa kıyamıyordu.

Bir müddet böylece kaldılar; Suna da çok durmanın zararlı olduğunu anlamış olmalı ki çekildi, kalktı, eliyle sevgilisinin saçlarını okşıyor, kudretten sürmeli gözlerine hayran, hayran bakıyordu.

Kız birdenbire doktora dönerek « Kuzum doktor, burada bir takım kadınların çalıştıklarını görüyorum, ne olur? Beni de bıraksanız; ben de çalışsam, hem Durmuşa, hem öbür hastalara hizmet etsem. Sizden hiç bir şey istemem.» Deyince doktor « peki; seye seve bırakırız, bize sizin gibi namuslu, temiz hasta bakıcılar gerektir.» Dedi; doktor Durmuşun yarasının iyileşmiye yüz tuttuğunu dahi söyliyerek Sunayı iki baştan sevindirdi.

Suna hastahanede hasta bakıcı olmuştu. Bir ay kadar Erdemlide kaldı. Çobanın yarası günden güne iyileşiyordu. Sunanın sevinci ölçülemiyecek kadar büyüktü. O, durmıyor, yorulmıyor, hastahanenin her işine seğirtiyor; hastaların yardımına koşmaktan gözüne uyku girmiyor.

Türk milletini ölümden kurtaran, ona yeni baştan can veren Büyük Başbuğ (Mustafa Kemal) Paşa Ankarada Büyük Millet Meclisini açmış, ordular toplamıştı.

Fransızlar yaptıkları yanlışlığı anladılar; Türkle çarpışılamıyacağını gördüler; öğrendiler, Adanadan, Mersinden çekilip gitmek için (Mustafa Kemal Paşa) ya adam gönderdiler. Ulu Atamızın çizdiği yol üzerinde anlaşma oldu; ondan sonra Fransızlar çıkıp gittiler.

Bunun üzerine hastahane (Erdemli) den Mersine kaldırıldı; hastalar azalmıştı. Durmuşun yarası da iyi olmuş gibiydi. Ayağa kalktı. Yalnız yara büsbütün kapanmamıştı. Kapanmasını beklemek lâzımdı; bir ay kadar ayak sağaltımı yapılacağından daha evvel köye gidemiyeceklerdi. Hekimlerin sözleri üzerine bir ay Mersinde kaldılar; gün aşırı Durmuşun göğsündeki sargılar değişiyor, yeni ilâçlar konuyordu.

İki sevdalı köylerini, yaylalarını özlediler. Şehir onları sıktı; bunalttı. Onlara geniş ufuklar, uçsuz bucaksız yeşillikler gerekti.

Günler, yıllar kadar uzıyordu; Durmuş her zaman " Ah bir yeşil yaylamıza, sıcak yuvamıza kavuşsak „ diye söylenip duruyordu. Sanki kafeste iki kuştu; kurtulmak istiyorlardı.

Bir gün yine ikisi bir kıra çıktılar, bahçeler arasında geziyorlardı. Durmuş sazını yanından ayırmıyordu. Yurt aşkı yine alevlendi. Aldı eline sazı, bakalım ne söyledi.

Aldı Çoban

Güneş gülümseyip bahar gelince
Dünyaya değişmem köy hayatını
Süslenip yaylaya kızlar gelince
Dünyaya değişmem köy hayatını

§

Şenlenir ovalar, güler kıraçlar,
Bin renge bürünür yer yer ağaçlar
Çıngırak sesiyle dolar yamaçlar
Dünyaya değişmem köy hayatını

§

Bir yanda başları dumanlı dağlar;
Bir yanda sınırsız bahçeler, bağlar;
Bir yanda gümüşten dereler çağlar
Dünyaya değişmem köy hayatını

§

Çınlatır her yeri kuş civiltisi;
Kuşların tan vakti hoş civiltisi
Yapmadır şehrin boş civiltisi
Dünyaya değişmem köy hayatını

§

Koyunlar meleşir, kuzular oynar,
Çiçekler açılır, çimenler aynar (12)
Her yerde yepyeni bir hayat kaynar,
Dünyaya değişmem köy hayatını

§

Yurdumun temeli yuvalar orda;
Altın başak tutan ovalar orda;
Sevgi fısıldıyan havalar orda;
Dünyaya değişmem köy hayatını

§

Erginlik (13) köydedir, gönçlük (14) köydedir;
Sağlamlık köydedir, dinçlik köydedir;
Coşkunluk, güzellik, gençlik köydedir,
Dünyaya değişmem köy hayatını

deyip kesti .

DOKUZUNCU BÖLÜM

Çobanın yarası kapanmış ; vücudu yerine gelmişti . Köylerine dönmek için bu iki sevdalı genç hazırlanmıya başladılar . Barçın köylüleri çobanın iyileştiğini , Suna ile birlikte — bir kaç güne değin — köye döneceklerini işitmişlerdi . Hem Adananın kurtuluşunu kutlamak , hem de çebanla Sunayı karşılamak için köycek köylü davullarla, zurnalarla yola döküldüler. Etraf köylerin halkı da bunlara katıldı . Yüzlerce kişi genç , koca , kadın , erkek güle oynıya (Narlıpınar) adındaki kaynağın başına geldiler. Kuzular kesildi , kebaplar yapıldı , kazan kazan pilâvlar pişirildi, helvalar basıldı ; derken gün doğdu tarafından bir toz bilirdi . Toz , direk direk göklere yükseliyordu . . Çok geçmeden uzaktan iki atlı göründü . Şimşek çabukluğıyle kendilerine doğru yaklaşıyordu . Gelenler Suna ile çobandı . Halk bunları sezince hemen gençler atlara bindiler ; gelenlere doğru özengi teptiler .

Arkadan da kalabalık « yaşayın » diye bağırıyor , alkışlar ortalığı çınlatıyordu . Bir yandan da köy kızları şu türküyü söylemiye başladılar .

Türkü

Evlerinin önü yonca
Yoncalıkta biter konca
Dağlar, taşlar düz yol olur-
İki gönül bir olunca.

§

Evlerinin önü tuna ;
Tunada yıkanır Suna.
Aşk yolunda dert çekenler-
Sevişirler kana kana

§

Evlerinin önü kaya ;
Kayadan atladım çaya .
İller çekilsin aradan
Sarılalım doya, doya

Gelenlere doğru ilerliyen atlılar arasında güleç yüzlü , sevimli bir de ihtiyar vardı ; bu , Satılmış çavuştu . Gençler kadar iyi at kullanıyor ; onlardan geri kalmıyordu .

Suna ile Durmuş iyice yaklaştılar. Satılmış çavuşu görünce ikisi de atlarından indiler , doğruca Satılmışın yanına koştular, çavuşun elini öptüler . Satılmış ta birer birer bu iki sevgilinin gözlerinden öptü , koçtu . Gözler sevinç yaşlariyle dolmuştu . Her yanakta inci gibi bir iki yaş tanesi vardı .

Suna ile çoban , karşılayıcılarla selâmlaştılar , kucaklaştılar. Öteden kalabalık ta sökün etti .

Çobanlar bütün gün kuzuları analarından ayrı tutarlar , onları yalnız akşam üzeri birbirlerine katarlar ; işte o zaman bir gürültüdür , bir meleşmedir kopar , kuzular telaşla analarını arar, anaları kuzularını bulmak için şuraya buraya koşuşur, rastgeldiği kuzuyu koklar ; onu bırakır öbürüne sokulur. Bu dakkaların coşkunluğuna doyum olmaz .

İşte ; (Narlıpınar) buluşması da böyle oldu . Bir sevinç yeli esti , bir sevgi tufanı koptu . İçten gelen derin bir özleyişle herkes Sunaya sarılıyor, Sunayı bırakıyor Durmuşu kucaklıyordu .

Bir yandan da sofralar hazırlanmış, ayranlar soğutulmuştu. Satılmış Çavuş " Çocuklar ; gelin yemek yiyelim ; „ dedi .

Öbek öbek deri sofraların etrafına toplandılar , yediler , içtiler . Bu sırada serin bir deniz rüzgârı ipek yelpaze gibi çehreleri okşıyor, saçları dağıtıyordu . Bayağı rüzgâr da bu bayrama katılıyordu .

Pınarın dört yanı , uzaklara kadar , kaba tüylü bir halı gibi çimenle kaplıydı ; bu koyu yeşil halının şurasında , burasında renk renk çiçekler , türlü türlü nakışlar işlemiş , kayaların üzeri bile mor yosunlarla örtülü idi . Salkım söğütler , bu gümüş pınarın göğsünü öpebilmek dileğiyle yerlere kadar eğilmişti . Mercan taneli narlar , Sunanın alev saçan yanakları kadar kızaramadıkları için sık yaprakların arkasına saklanmış gibiydi .

Dereden , tepeden konuştular . Sıra oyuna geldi , Satılmış Çavuş gür sesiyle " haydın çocuklar oyuna „ der demez gençler birer yay gibi yerlerinden fırladılar . Herkes çarçabık eşini buluverdi . Davul ağır ağır çalmıya başladı . Çiftler halka oldular , hora teptiler , zeybek oyunu oynadılar . Saatlerce durmadan , dinlenmeden döndüler , hopladılar , kalkıdılar . Bayramın tadına bir türlü doyamıyorlardı . Sevinç bayağı dalgalanıyor ; sevgi âdeta çalkanıyordu .

Birdenbire bir ses çobandan sazla yeni bir koşma söylemesini istedi . Çoban " başım üzerine „ diyerek sazı eline aldı , görelim ne söyledı ?

Aldı Çoban

Ne mutlu kardaşlar kurtuldu vatan;
Sevinin şan bizim, vatan bizimdir.
Ne mutlu. Türklüğe geldi taze can ;
Sevinin can bizim, canan bizimdir.

§

Ne mutlu, kavuştuk biz bu günlere ;
Türk kanı akmadı bu kez boş yere .
Her işte borçluyuz Ulu Öndere ;
Sürüyü kurtaran çoban bizimdir.

§

Çok şükür, her türlü murada erdik ;
Gönül bahçesinde koncalar derdik .
Müjdeler, bambaşka bir devre girdik.
Devir değişmiştir, devran bizimdir.

§

Ankaradan yeni bir güneş doğdu ;
Yıktı karanlığı, her zulmu boğdu.
Düşmanın ayağın ülkeden koğdu
Şimdenkeri artık meydan bizimdir.

§

Yeni bir hayata temel atıldı.

Atılan her temel güzel atıldı.

Yıkıldı gerilik, engel atıldı.

Bu yeni kurulan cihan bizimdir.

§

Bu yurtta sonsuz bir bahar olacak,

(GAZİ)nin aşkıyle her yer dolacak.

Türklük(KEMÂL)ini onda bulacak

Yükseliş çağidır, zaman bizimdir.

§

Durmayın kardaşlar oynayın, gülün;

Sürün sefasını baharın, gülün ;

Karışsın sesleri sazın, bülbülün,

Seyredin çimende, seyran bizimdir.

deyip kesti .

Çobanın hazırlıksız olarak , hiç düşünmeden birden bire bu kadar güzel bir koşma söylemesine herkes şaşakaldı ; bu koşmayı sazla tekrarlamasını dilediler , çoban tatlı sesiyle bu koşmayı bir daha söyledi ; bitirir bitirmez coşkun bir alkış tufanı koptu , yaşa sesleri ortalığı tuttu ; dağ , taş, dere , orman her şey " yaşa „ diye haykırıyordu .

Akşam yaklaşmıştı, Satılmış Çavuş, « Çocuklar hazırlanalım ; bizi köyde daha kalabalık bir halk yığını bekliyor. Ortalık kararmadan varmalıyız. » Dedi.

Hep birden atlarına bindiler ; köye vardılar. Orada da büyük bir sevgi, derin bir sevinçle karşılandılar, ertesi gün düğüne başlandı. Yedi gün, yedi gece düğün yapıldı. Onlar erdi muradına, biz çıkalım kerevetine . . .

SON

(S Ö Z L Ü K)

Türkçesi	Osmanlıcası
Esin	Nesim
Yankılanmak	Ses aksetmek
Belen	Dağ sırtlarındaki düzlük
Arkaç	Öğleyin davarların yattığı yer
Eğremek	Hayvanları cemetmek
Güre	Vahşi
Muştulamak	Müjdelemek
Dilciman	Tercüman
Bölge	Mıntaka
Yalman	Lem'a
Salık	Haber
Yoğalmak	Mahvolmak
Andaç	Hatıra
Düş	Rüya
Sözüsımak	Nakzıahit
Sağaltmak	Tedavi etmek
Aynamak	Neşvünuma bulmak
Erkinlik	Hüriyet
Gönçlük	Refah

Doğru	Yanlış	Sahife	Satır
Ormanların	Ormanlarında	6	29
Bucağı	Buca	8	7
Bunu	Buna	9	8
Taşarmış	Taşımış	9	18
Yalamak	Yaamak	10	5
Gidermiş	Giderdi	11	25
Üçyüz	Yüz	11	30
Bozardı	Buzandı	22	8
Değişiklik	Değişilik	26	13
Göre	Güre	30	35
Sık	s-k	31	29
Yıldızlı gökler	Yıldızlar	31	31
Kitap	Kitak	35	17
Dünyanın	Dünyanını	33	9
Seve	Seye	60	27
Girmiyordu	Girmiyor	61	5
Sevdalı, köylerine	Sevdalı kövlerine	61	21
Şehirin	Şehrin	62	16
Çobanla	Çebanla	64	6
Belirdi	Bilirdi	64	12

KİTABI YAZANIN BAŞKA ESERLERİ

Maraş tarih ve coğrafyası . . . .

Türk Büyükleri veya Türk adları . . . .

Bektaşilik ve Edebiyatı . . . . ,

Baş belâları (Üç perdelik manzum piyes) . . . ,

Türk Dili Kuralları . . . . . . , ...

Cönk . . . .

Öğüt . . . .

E K O N O M İ - R E K L Â M MATBAASI
İstanbul, Ankara Caddesi No. 80 - Tel.: 22283

1 9 3 9

İSTANBUL